

PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

VALORES ÉTICOS

1º, 2º, 3º e 4º ESO

CURSO 2021/2022

CPPI DOS DICES

VALORES ÉTICOS – 1º ESO

- 1. Índice**
- 2. Introducción e contextualización**
- 3. Obxectivos da ESO**
- 4. Contribución ás competencias clave**
- 5. Relación entre obxectivos, secuenciación e temporalización de contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave e elementos transversais**
- 6. Metodoloxía didáctica e recursos didácticos**
- 7. Proxecto lector e plan TIC**
- 8. Procedemento de avaliación**
- 9. Medidas de atención á diversidade**
- 10. Actividades complementarias e extraescolares**
- 11. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e da práctica docentes**
- 12. Avaliación da programación didáctica**
- 13. Ensino a distancia**

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A presente programación está destinada ao alumnado do CPI dos Dices, provincia de A Coruña. No CPI impártense as etapas de educación infantil, primaria e secundaria.

O Colexio está situado no lugar de Dices, no Concello de Rois. O Concello de Rois pertence á Comarca do Sar e está situado no sudoeste da Provincia da Coruña. Limita polo norte co concello de Brión; polo sur cos de Dodro e Rianxo; polo este cos de Padrón e Teo; e polo oeste co de Lousame. A extensión territorial deste concello é de 92,8 km² divididos entre doce parroquias.

Os alumnos proceden de concellos marcadamente rurais. Polo tanto teñen suficientes experiencias propias relacionadas coa Natureza. Pola contra, a súa aprendizaxe formal ocorreu en lugares diferentes polo que é de prever diversidade de alumnado.

O grupo 1º ESO A está formado por 8 alumnos, dos cales un ten TDAH e aplicarásese con el o protocolo para alumnos con este tipo de trastorno.

A programación dos distintos contidos de Valores éticos na ESO reflicte os contidos oficiais, pero tendo en conta a diversidade do alumnado ao cal se dirixe.

Aténdese aos diferentes niveis de desenvolvemento das súas capacidades, aos seus intereses e ás súas expectativas.

A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.

Para a realización desta programación tómase como punto de partida o currículo da materia de Valores éticos para o ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, o decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (LOMLOE).

A programación docente está deseñada tendo en conta as características do alumnado ao que vai dirixido, o modelo de centro reflectido no Proxecto Educativo do Centro, e os principios de igualdade, calidade e inclusión no marco europeo que promulga a LOMLOE; ademais de toda a normativa que a desenvolve.

O valor da reflexión ética que ofrece a materia **“Valores Éticos”** debe centrarse en dotar ao alumnado dos instrumentos de racionalidade e obxectividade necesarios para que os seus xuízos valorativos teñan o rigor, a

coherencia e a fundamentación racional que requiren, co fin de que as súas eleccións sexan dignas de guiar a súa conduta, a súa vida persoal e as súas relacións sociais.

2. OBXECTIVOS DA ESO

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a)** Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b)** Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c)** Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d)** Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e)** Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f)** Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g)** Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h)** Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i)** Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.
- l)** Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.
- m)** Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda

a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3. CONTRIBUCIÓN ÁS COMPETENCIAS CLAVE

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores **competencias sociais e cívicas (CSC)** está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da **competencia comunicación lingüística (CCL)**, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a **competencia de aprender a aprender (CAA)** como a de **sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)**, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a **competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)**, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a **competencia dixital (CD)**, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Concreción dos Elementos Transversais

Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitado o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.

Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

4. RELACIÓN ENTRE OBJETIVOS, SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DE CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN DE CADA UN, COMPETENCIAS CLAVE E ELEMENTOS TRANSVERSAIS

1ª AVALIACIÓN						
Bloque 1: A dignidade da persoa						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución de cada estándar	Competencias clave	Elementos transversais
• a • d • h	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.1. O concepto problemático de persoa. Significado etimolóxico. ■ B1.2. Características da persoa: independencia, racionalidade e liberdade. ■ B1.3. Dignidade da persoa: a persoa como ser moral. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.1.1. Sinala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando o seu significado etimolóxico. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Reflexiona sobre a dificultade de definir o concepto de persoa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> • EOE • E • ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.1.2. Describe as características principais da persoa: substancia independente, racional e libre. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Describe algunhas características ou rasgos psicolóxicos que conforman o significado de persoa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> • EOE • E • ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.1.3. Explica e valora a dignidade da persoa que, como ente autónomo, se converte nun "ser moral". 	<ul style="list-style-type: none"> • Explica e valora a dignidade da persoa 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC 	<ul style="list-style-type: none"> • EOE • E • ECC
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.4. Adolescencia: crise de identidade, formación de 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.2. Comprender a crise da identidade persoal que xorde na adolescencia e as súas causas, e describir as características dos grupos que 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.2.1. Coñece información, de fontes diversas, arredor dos grupos de adolescentes, as súas características e a influencia que exercen sobre os seus membros na determinación da súa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a influencia que exercen sobre a conduta os amigos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> • CL • EOE • E • TIC

<ul style="list-style-type: none"> ■ g ■ h 	<p>grupos e influencia do grupo no/na adolescente.</p> <p>■ B1.5. Desenvolvemento da autonomía persoal na adolescencia. Control da conduta e escolla de valores éticos.</p>	<p>forman e a influencia que exercen sobre os seus membros, coa finalidade de tomar conciencia da necesidade que ten, para seguir medrando moralmente e pasar á vida adulta, do desenvolvemento da súa autonomía persoal e do control da súa conduta.</p>	<p>conduta, e realiza un resumo coa información obtida.</p>			<ul style="list-style-type: none"> • ECC
			<p>■ VEB1.2.2. Elabora conclusións sobre a importancia que ten para o/a adolescente desenvolver a autonomía persoal e ter o control da súa propia conduta conforme aos valores éticos libremente elixidos.</p>	<p>■ Coñece a importancia que ten na adolescencia desenvolver a autonomía persoal e ter o control sobre a propia conduta conforme aos valores éticos libremente elixidos</p>	<p>■ CSIEE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • EOE • E • ECC
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ f ■ g ■ l 	<p>■ B1.6. Personalidade: factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno ambiental que inflúen na súa construción. Capacidade de autodeterminación no ser humano.</p>	<p>■ B1.3. Describir en que consiste a personalidade e valorar a importancia de enriquecela con valores e virtudes éticas, mediante o esforzo e a vontade persoal.</p>	<p>■ VEB1.3.1. Identifica en que consiste a personalidade e os factores xenéticos, sociais, culturais e do contorno que inflúen na súa construción, e aprecia a capacidade de autodeterminación no ser humano.</p>	<p>■ Recoñece a influencia de factores da familia, dos amigos e do entorno en xeral, na personalidade do ser humano</p>	<p>■ CSC ■ CSIEE</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ ECC
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ g ■ h 	<p>■ B1.7. A razón e a liberdade na estruturación da personalidade e na escolla dos valores éticos que a conformarán.</p>	<p>B1.4. Xustificar a importancia que ten o uso da razón e a liberdade no ser humano para determinar "como quere ser", elixindo os valores éticos que desexa incorporar á súa personalidade.</p>	<p>■ VEB1.4.1. Describe e estima o papel relevante da razón e a liberdade para configurar cos seus propios actos a estrutura da súa personalidade.</p>	<p>■ Describe o papel relevante da razón e da liberdade para configurar a súa personalidade</p>	<p>■ CSC</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ EOE
			<p>■ VEB1.4.2. Realiza unha lista dos valores éticos que estima como desexables para integralos na súa personalidade, e explica as razóns da súa elección.</p>	<p>■ Realiza unha lista cos valores éticos que considera necesario incorporar á súa personalidade e a razón</p>	<p>■ CSIEE</p>	<ul style="list-style-type: none"> • E • EOE
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d 	<p>■ B1.8. A intelixencia emocional e o seu papel no</p>	<p>■ B1.5. Analizar en que consiste a intelixencia emocional e valorar a súa importancia no</p>	<p>■ VEB1.5.1. Define a intelixencia emocional e as súas características, valorando a súa importancia na construción moral do ente humano.</p>	<p>■ Coñece o significado da intelixencia emocional e a súa importancia na moral do ser humano</p>	<p>■ CCL</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ EOE ■ CL

<ul style="list-style-type: none"> ■e ■g ■h 	<p>desenvolvemento moral da persoa.</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ B1.9. Emocións, sentimentos e vida moral. ■ B1.10. Valores éticos e capacidade de autocontrol emocional. 	<p>desenvolvemento moral do ser humano.</p>	<p>■VEB1.5.2. Explica en que consisten as emocións e os sentimentos, e como se relacionan coa vida moral.</p>	<p>■Explica en que consisten as emocións e os sentimentos</p>	<p>■ CCL</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■E ■EOE ■CL
			<p>■VEB1.5.3. Atopa, disertando en grupo, a relación entre algunhas virtudes e valores éticos e o desenvolvemento das capacidades de autocontrol emocional e automotivación, tales como a sinceridade, o respecto, a prudencia, a temperanza, a xustiza e a perseveranza, entre outras</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ Atopa a relación entre algunhas virtudes e os valores éticos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CSC ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE ■ E
<ul style="list-style-type: none"> ■a ■b ■d ■g ■h ■m 	<ul style="list-style-type: none"> ■B1.11. Habilidades emocionais segundo Goleman. ■B1.12. Habilidades emocionais e virtudes éticas. ■B1.13. Introspección: autocoñecemento, autocontrol e autonomía. 	<p>■B1.6. Estimar a importancia do desenvolvemento da intelixencia emocional e a súa influencia na construción da personalidade e o seu carácter moral, con capacidade de empregar a introspección para recoñecer emocións e sentimentos no seu interior, para mellorar as súas habilidades emocionais.</p>	<p>■VEB1.6.1. Comprende en que consisten as habilidades emocionais que, segundo Goleman, debe desenvolver o ser humano, e elabora un esquema explicativo arredor do tema, en colaboración en grupo.</p>	<p>■Comprende en que consisten as habilidades emocionais que debe desenvolver o ser humano, segundo Goleman</p>	<p>■CAA</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■CL ■E
			<p>■VEB1.6.2. Relaciona o desenvolvemento das habilidades emocionais coa adquisición das virtudes éticas, tales como a perseveranza, a prudencia, a autonomía persoal, a temperanza, a fortaleza da vontade, a honestidade cun mesmo, o respecto á xustiza e a fidelidade aos propios principios éticos, entre outras.</p>	<p>■É capaz de relacionar o desenvolvemento das habilidades emocionais coa adquisición das virtudes éticos</p>	<p>■CSC</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■E ■ECC
			<p>■VEB1.6.3. Emprega a introspección como medio para recoñecer as propias emocións, os sentimentos e os estados de ánimo, coa finalidade de ter un maior control deles e ser capaz de automotivarse, converténdose no dono da propia conduta.</p>	<p>■Coñece a importancia que ten coñecerse a si mesmo e ter o control sobre a propia conduta conforme aos valores éticos libremente elexidos.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■CAA ■CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■E ■ECC

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ g ■ m 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.14. Construción da identidade propia consonte valores éticos. ■ B1.15. Persoa como proxecto vital. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.7. Comprender e apreciar a capacidade do ser humano, para influír de maneira consciente e voluntaria na construción da súa propia identidade, consonte os valores éticos, e así mellorar a súa autoestima. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.7.1. Toma conciencia e aprecia a capacidade que posúe para modelar a propia identidade e facer de si mesmo/a unha persoa xusta, sincera, tolerante, amable, xenerosa, respectuosa, solidaria, honesta, libre, etc., nunha palabra, digna de ser apreciada por si mesmo/a. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a capacidade que posúe para modelar a súa propia identidade e facer de sí mesmo unha persoa digna de ser apreciada por sí mesmo/a 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.7.2. Deseña un proxecto de vida persoal conforme o modelo de persoa que quere ser e os valores éticos que desexa adquirir, facendo que a súa propia vida teña un sentido. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Diseña un proxecto de vida persoal conforme ao modelo de persoa que quere ser e os valores éticos que desexa adquirir 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E

Bloque 2. A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais

Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución de cada estándar	Competencias clave	Elementos transversais
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.1. A natureza social do ser humano. ■ B2.2. Relación dialéctica entre individuo e sociedade. ■ B2.3. Os valores éticos como guías das relacións interpersoais na sociedade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.1. Coñecer os fundamentos da natureza social do ser humano e a relación dialéctica que se establece entre este e a sociedade, estimando a importancia dunha vida social dirixida polos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.1.1. Explica por que o ser humano é social por natureza e valora as consecuencias que ten este feito na súa vida persoal e moral. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Explica por que o ser humano é social por natureza 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> • EOE • E • ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.1.2. Discirne e expresa, en pequenos grupos, sobre a influencia mutua que se establece entre o individuo e a sociedade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Explica de forma básica a relación da influencia entre o individuo e a sociedade 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.1.3. Achega razóns que fundamenten a necesidade de 	<ul style="list-style-type: none"> ■ É consciente da necesidade de establecer valores éticos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E

			establecer uns valores éticos que guíen as relacións interpersoais e utiliza a iniciativa persoal para elaborar, mediante soportes informáticos, unha presentación gráfica das súas conclusións sobre este tema.	que guíen as relacións interpersoais	■ CSIEE	■ ECC
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e ■ g ■ h ■ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.4. Proceso de socialización: interiorización de valores e normas morais. ■ B2.5. Valores inculcados polos axentes sociais na configuración da personalidade. ■ B2.6. Necesidade da crítica racional para alcanzar valores éticos universais, exemplificados na DUDH e baseados na dignidade humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.2. Describir e valorar a importancia da influencia do contorno social e cultural no desenvolvemento moral da persoa, a través da análise do papel que desempeñan os axentes sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.2.1. Describe o proceso de socialización e valora a súa importancia na interiorización individual dos valores e as normas morais que rexen a conduta da sociedade en que vive. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Explica de forma superficial a influencia do entorno social e cultural no desenvolvemento moral da persoa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.2.2. Exemplifica, en colaboración en grupo, a influencia que teñen na configuración da personalidade os valores morais inculcados polos axentes sociais, entre eles a familia, a escola, os amigos e os medios de comunicación masiva, elaborando un esquema e conclusións, utilizando soportes informáticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Coñece algúns exemplos da influencia que exercen os valores inculcados por algúns axentes sociais (familia, escola, amigos e medios de comunicación) na configuración da personalidade humana 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CD ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.2.3. Xustifica e aprecia a necesidade da crítica racional, como medio indispensable para adecuar aos valores éticos universais establecidos na DUDH os costumes, as normas, os valores, etc., do seu medio, rexeitando todo o que atente contra a dignidade do humano e os seus dereitos fundamentais. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a crítica racional como medio para respectar os dereitos dos demais seres humanos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E ■ ECC
2ª AVALIACIÓN						
<ul style="list-style-type: none"> • a • h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.7. Diferenza entre a vida privada (regulada 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.3. Distinguir na persoa os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.3.1. Define os ámbitos da vida privada e a pública, así como o límite da liberdade humana, en ambos os casos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Define os ámbitos da vida privada e a pública, así como o límite da liberdade humana 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E

	pola ética) e a vida pública (regulada polo dereito). Límites da liberdade nos dous ámbitos.	regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social.				■ECC
■a ■b ■d ■h	■B2.8. Habilidades emocionais de Goleman e valores éticos que atinxen ás relación humanas.	■B2.4. Relacionar e valorar a importancia das habilidades da intelixencia emocional sinaladas por Goleman, en relación coa vida interpersoal, e establecer o seu vínculo cos valores éticos que enriquecen as relacións humanas.	■VEB2.4.1. Comprende a importancia que para Goleman ten a capacidade de recoñecer as emocións alleas e a de controlar as relacións interpersoais, e elabora un resumo esquemático sobre o tema.	■Comprende a importancia que para Goleman ten a capacidade de recoñecer as emocións alleas e a de controlar as relacións interpersoais	■CAA	■CL
■a ■b ■d ■g ■h	■B2.9. Asertividade fronte a agresividade e a inhibición. ■B2.10. Asertividade e respecto á dignidade das outras persoas. ■B2.11. Asertividade e outras habilidades sociais.	■B2.5. Utilizar a conduta asertiva e as habilidades sociais, coa finalidade de incorporar á súa personalidade algúns valores e virtudes éticas necesarias no desenvolvemento dunha vida social máis xusta e enriquecedora.	■VEB2.5.1. Explica en que consiste a conduta asertiva, facendo unha comparación co comportamento agresivo ou inhibido, e adopta como principio moral fundamental, nas relacións interpersoais, o respecto á dignidade das persoas.	■Explica en que consiste a conduta asertiva e adopta como principio moral fundamental o respecto á dignidade das persoas	■CCL ■CSIEE	■CL
			■VEB2.5.2. Aмосa, nas relacións interpersoais, unha actitude de respecto cara ao dereito que todos os seres humano teñen a sentir, pensar e actuar de forma diferente, a equivocarse, a gozar do tempo de descanso, a ter unha vida privada, a tomar as súas propias decisións, etc., e nomeadamente a ser valorado de forma especial polo simple feito de ser persoa, sen discriminar nin menosprezar a ninguén, etc.	■Aмосa, nas relacións interpersoais, unha actitude de respecto cara ao dereito que todos os seres humano teñen en todos os aspectos da súa persoa	■CSC	■EOE ■E
			■VEB2.5.3. Emprega, en diálogos curtos reais ou inventados, habilidades sociais como a empatía, a escoita activa, a	■Emprega diferentes habilidades sociais coa finalidade de que aprenda a	■CAA ■CCL	■E ■EOE

			interrogación asertiva, etc., coa finalidade de que aprenda a utilizalos de forma natural na súa relación coas demais persoas.	utilizalos de forma natural na súa relación coas demais persoas.		
			<ul style="list-style-type: none"> • VEB2.5.4. Exercita algunhas técnicas de comunicación interpersoal, mediante a realización de diálogos orais, tales como a forma axeitada de dicir non, o disco raiado, o banco de néboa, etc., co obxecto de dominalas e poder utilizalas no momento adecuado. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Exercita algunhas técnicas de comunicación interpersoal co obxecto de poder utilizalas no momento adecuado 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CCL ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ E
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.12. Valores e virtudes éticas nas relación interpersoais. ■ B2.13. Deber moral e cívico do auxilio. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.6. Xustificar a importancia dos valores e das virtudes éticas para conseguir unhas relacións interpersoais xustas, respectuosas e satisfactorias. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.6.1. Identifica a adquisición das virtudes éticas como unha condición necesaria para lograr unhas boas relacións interpersoais, entre elas a prudencia, a lealdade, a sinceridade, a xenerosidade, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a importancia de adquirir virtudes éticas para lograr boas relacións interpersoais 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.6.2. Elabora unha lista con algúns valores éticos que deben estar presentes nas relacións entre o individuo e a sociedade, tales como responsabilidade, compromiso, tolerancia, pacifismo, lealdade, solidariedade, prudencia, respecto mutuo, xustiza, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Elabora unha lista con algúns valores éticos que deben estar presentes nas relacións entre o individuo e a sociedade 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.6.3. Destaca o deber moral e cívico que todas as persoas teñen de prestar auxilio e socorro a outras cuxa vida, liberdade e seguridade estean en perigo de xeito inminente, colaborando na medida das súas posibilidades a prestar primeiros auxilios, en casos de emerxencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Destaca o deber moral e cívico que todas as persoas teñen de prestar auxilio e socorro a outras cuxa vida, liberdade e seguridade estean en perigo de xeito inminente, colaborando na medida das súas posibilidades a prestar primeiros auxilios, en casos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ECC ■ E

				de emerxencia.		
Bloque 3. A reflexión ética						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución de cada estándar	Competencias clave	Elementos transversais
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.1. Diferenzas entre ética e moral. Importancia da reflexión ética. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de forma racional a conduta do ser humano á súa plena realización. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Identifica as diferenzas entre ética e moral 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a importancia da reflexión ética 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ f ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.2. Conduta instintiva animal e o comportamento racional, libre e moral do ser humano. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.2.1. Distingue entre a conduta instintiva do animal e o comportamento racional e libre do ser humano, destacando a magnitude das súas diferenzas e apreciando as consecuencias que estas teñen na vida das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Distingue entre a conduta instintiva do animal e o comportamento racional e libre do ser humano 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CMCCT ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ E
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e ■ f 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.3. Liberdade e concepto de persoa. ■ B3.4. Influencia na liberdade da intelixencia e da vontade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa e apreciar o papel que a intelixencia e a vontade teñen como factores que incrementan a capacidade de 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e o concepto de persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Describe a relación entre liberdade e o concepto de persoa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.3.2. Analiza e valora a influencia que teñen na liberdade persoal a intelixencia, que nos permite coñecer 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Valora a influencia que teñen na liberdade persoal a intelixencia e a vontade 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE

<ul style="list-style-type: none"> ■g ■h 	<ul style="list-style-type: none"> ■B3.5. Factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais, que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, nomeadamente o papel da educación. 	<p>autodeterminación.</p>	<p>posibles opcións para elixir, e a vontade, que nos dá a fortaleza suficiente para facer o que temos decidido facer.</p>			<ul style="list-style-type: none"> ■E
			<ul style="list-style-type: none"> ■VEB3.3.3. Analiza algúns factores biolóxicos, psicolóxicos, sociais, culturais e ambientais, que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, nomeadamente o papel da educación, e expón as súas conclusións de forma clara, mediante unha presentación realizada con soportes informáticos e audiovisuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ■Analiza algúns factores que inflúen no desenvolvemento da intelixencia e a vontade, nomeadamente o papel da educación 	<ul style="list-style-type: none"> ■CCL ■CD ■CMCCT 	<ul style="list-style-type: none"> ■EOE ■E
3ª AVALIACIÓN						
<ul style="list-style-type: none"> ■a ■b ■d ■e ■h 	<ul style="list-style-type: none"> ■B3.6. Valores. O seu papel na vida individual e colectiva. ■B3.7. Clases de valores. ■B3.8. Xerarquías de valores. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.4. Xustificar e apreciar o papel dos valores na vida persoal e social, resaltando as súas características, a súa clasificación e a súa xerarquía, coa finalidade de comprender a súa natureza e a súa importancia. 	<ul style="list-style-type: none"> ■VEB3.4.1. Explica o que son os valores e as súas principais características, e aprecia a súa importancia na vida individual e colectiva das persoas. 	<ul style="list-style-type: none"> ■Explica o que son os valores e as súas principais características 	<ul style="list-style-type: none"> ■CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■CL ■EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.4.2. Procura e selecciona información sobre a existencia de clases de valores: relixiosos, afectivos, intelectuais, vitais, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ■Procura e selecciona información sobre a existencia de clases de valores 	<ul style="list-style-type: none"> ■CAA ■CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■TIC ■CA ■CL
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.4.3. Realiza, en traballo en grupo, unha xerarquía de valores, explicando a súa fundamentación racional, mediante unha exposición usando medios informáticos ou audiovisuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a xerarquía dos valores 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CD ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ■a ■d ■h 	<ul style="list-style-type: none"> ■B3.9. Carácter distintivo dos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■B3.5. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.5.1. Explica a diferenza entre os valores éticos e o resto dos valores, e valora a importancia para a persoa dos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Explica a diferenza entre os valores éticos e o resto dos valores 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE

		por todos.				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.10. Valores e normas éticas, e os seus efectos beneficiosos para a persoa e para a comunidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.6. Tomar conciencia da importancia dos valores e das normas éticas, como guía da conduta individual e social, asumindo a responsabilidade de difundilos e promovelos polos beneficios que proporcionan á persoa e á comunidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.6.1. Destaca algunhas das consecuencias negativas que, a nivel individual e comunitario, ten a ausencia de valores e normas éticas, tales como o egoísmo, a corrupción, a mentira, o abuso de poder, a intolerancia, a insolidariedade, a violación dos dereitos humanos, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece as consecuencias negativas que ten a ausencia de valores e normas éticas 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.6.2. Emprende, utilizando a iniciativa persoal e a colaboración en grupo, a organización e o desenvolvemento dunha campaña no seu medio, co fin de promover o recoñecemento dos valores éticos como elementos fundamentais do pleno desenvolvemento persoal e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Realiza unha campaña con fin de promover o recoñecemento dos valores éticos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CSC ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ CL ■ EOE

Bloque 5. Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ c ■ d ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.1. Preámbulo da DUDH: a dignidade das persoas como fundamento dos seus dereitos universais, inalienables e innatos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.1. Identificar, no preámbulo da DUDH, o respecto á dignidade das persoas e os seus atributos esenciais como o fundamento do que derivan todos os dereitos humanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.1.1. Explica e aprecia en que consiste a dignidade que esta declaración recoñece ao ser humano como persoa, posuidora duns dereitos universais, inalienables e innatos, mediante a lectura do seu preámbulo. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Explica e aprecia en que consite a dignidade que esta declaración recoñece ao ser humano como persoa 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.2. Dereitos da muller: patróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.2. Estimar a importancia do problema actual do exercicio dos dereitos da muller e da infancia en grande parte do mundo, coñecendo as súas causas e tomando 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.2.1. Dá razóns sobre a orixe histórica do problema dos dereitos da muller, recoñecendo os patróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e a desigualdade de xénero. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Razona sobre a orixe histórica do problema dos dereitos da muller, recoñecendo os patróns económicos e socioculturais que fomentaron a violencia e a 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL ■ ECC

<ul style="list-style-type: none"> ■ e ■ g ■ h 	desigualdade de xénero. <ul style="list-style-type: none"> ■ B5.3. Dereitos da infancia. 	conciencia deles, coa finalidade de promover a súa solución.	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.2.2. Xustifica a necesidade de actuar en defensa dos dereitos da infancia, loitando contra a violencia e o abuso do que nenos e as nenas son vítimas no século XXI, tales como o abuso sexual, o traballo infantil, ou a súa utilización como soldados/as, etc. 	desigualdade de xénero <ul style="list-style-type: none"> ■ Xustifica a necesidade de actuar en defensa dos dereitos da infancia 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ECC ■ CL ■ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.2.3. Emprende, en colaboración en grupo, a elaboración dunha campaña contra a discriminación da muller e a violencia de xénero no seu medio familiar, escolar e social, e avalía os resultados obtidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Emprende, en colaboración en grupo, a elaboración dunha campaña contra a discriminación da muller e a violencia de xénero no seu medio familiar, escolar e social, e avalía os resultados obtidos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ EOE ■ ECC
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ e ■ g 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.4. Organizacións que traballan polos dereitos humanos: institucións internacionais e ONG. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.3. Apreciar o labor que realizan institucións e ONG que traballan pola defensa dos dereitos humanos, auxiliando as persoas que por natureza os posúen, pero non teñen a oportunidade de exercelos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.3.1. Indaga, en traballo en colaboración, sobre o traballo de institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan polo cumprimento dos dereitos humanos (Amnistía Internacional, e ONG como Mans Unidas, Médicos sen Fronteiras e Cáritas, entre outros), e elabora e expresa as súas conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Investiga sobre o traballo de institucións e voluntarios/as que traballan polo cumprimento dos dereitos humanos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CSC ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CA ■ TIC ■ E

5. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

Instrumentos de avaliación	Criterios de calificación
<p>■ Actividades. Estarán recollidas no caderno do alumno, que o profesor inspeccionará periodicamente na clase e, unha vez por trimestre, recollerá para a súa avaliación. Trátase de actividades que o alumno realizará na clase ou en casa e que consistirán fundamentalmente en:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realización de actividades de reforzo e afianzamento do visto na unidade, extraídas da plataforma EDIXGAL. 2. Procura de información para completar ou aclarar o visto en clase. 3. Análise de textos. 4. Actividades de reflexión sobre as películas proxectadas en clase. <p>En caso de suspensión das actividades lectivas presenciais, ou confinamento de toda ou parte da clase, a xestión das actividades realizarase a través de EDIXGAL.</p>	<p>Representarán o 80% da nota por avaliación; é dicir, 8 puntos sobre 10. No suposto de suspensión de actividades lectivas presenciais a porcentaxe subirá ao 90%.</p>
<p>■ Actitude. Neste apartado valorarase:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atención ás explicacións do profesor e participación activa e positiva nas clases (consultando dúbidas, respondendo as preguntas, intervindo nos debates...). 2. Preocupación pola correcta realización das actividades encomendadas e pola súa entrega nos prazos marcados polo profesor. <p>Para a observación sistemática da actitude do alumno utilizarase o diario de clase do profesor.</p>	<p>Representará o 20% da nota, 2 puntos sobre 10. Será do 10% no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais.</p>

6. METODOLOXÍA DIDÁCTICA. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O proceso de ensino-aprendizaxe da área de Valores Éticos non se limita ao ámbito dos coñecementos. Unha materia como esta, que pretende unha **formación integral** do alumno, debe considerar tamén os procedementos que permitan a adquisición de capacidades e estratexias para un traballo autónomo e, ao mesmo tempo, o desenvolvemento de **valores e actitudes** de convivencia democrática que fagan posible a actitude crítica do alumnado e que faciliten a súa inserción na sociedade na que viven.

O punto de partida de todo o proceso de ensino-aprendizaxe deben de ser os **coñecementos previos** do alumnado para proceder a partir de aí, cun espírito sempre construtivo, á análise crítica dos mesmos.

Conforme a este principio, propóñense as seguintes **orientacións metodolóxicas**:

- Trataremos de evitar un mero proceso de imposición externa de contidos para dar **protagonismo ao alumno**. Trátase de que sexan os alumnos, nun proceso continuo de intercambio de opinións, coñecementos e experiencias, tanto persoais como alleas, os encargados de **construír a súa propia aprendizaxe**, logrando, desta forma, alcanzar os obxectivos.
- Trataremos de potenciar aquelas actividades orientadas a **aprender a razoar e argumentar**, de modo crítico e autónomo, tal e como vén recollido na obxectivos da área.

Iniciarase cada unidade cunhas cuestións iniciais que se exporán aos alumnos na **primeira sesión** e que permitirá obter a información necesaria (detectar os seus coñecementos e experiencias previos) para orientar o proceso de ensino-aprendizaxe e anticipar algúns dos conceptos máis importantes que se irán abordando no resto da unidade.

Durante as **seguintes sesións**, os alumnos realizarán as actividades seleccionadas de entre as que se ofrecen na nosa aula virtual de EDIXGAL (curtos, contos, crucigramas, quebracabezas, etc.) ou outras que poida achegar o profesor. Estas son moi numerosas e de diferente natureza; de feitos algunhas delas requiren o uso da internet e as novas tecnoloxías, polo que se decidirá, en función do tempo dispoñible e, sobre todo, do interese que suscitase o tema en cuestión, se traballalas na aula de forma oral ou ben facelo por escrito. Tamén consideramos a posibilidade de que algunhas delas poidan ser realizadas en casa polo alumno para ser revisadas na próxima sesión.

En caso de suspensión de actividades lectivas presenciais ou confinamento dalgún alumno ou alumnos, utilizarase a aula Virtual EDIXGAL e as videoconferencias a través de Webex para conectar cos alumnos, propoñer actividades e realizar un seguimento e apoio na realización das mesmas.

Traballar por competencias.

O traballo por competencias implica que o alumnado adquira un maior protagonismo. Na E. S.O., o alumnado debe desenvolver un pensamento e unha actitude críticos que se fundamenten en valores éticos. Por este motivo exporemos **actividades**, tarefas e proxectos cun **transfondo ético** que o alumnado deba realizar, de forma individual ou en grupo.

Procuraremos utilizar **métodos activos** que favorezan a participación, a socialización e a creatividade. Durante este curso, polas condicións especiais impostas polo COVID-19, non se van a propoñer traballos en grupo, serán todos individuais. Esta liña metodolóxica sitúa ao estudante como **protagonista** directo da súa propia aprendizaxe para que desta maneira consiga unha maior **autonomía** na súa aprendizaxe que lle permita elaborar o seu proxecto de vida, asumindo de forma consciente e reflexiva o exercicio da súa liberdade.

Tentaremos desenvolver o proceso de ensino-aprendizaxe sempre a partir de aprendizaxes que estean baseados na **experiencia**, onde o alumnado poida construír o coñecemento desde a súa propia experiencia. Esta forma de proceder permitirá ao alumnado coñecer e interiorizar os valores éticos de forma comprensiva e significativa.

Recursos e materiais didácticos.

- Aula Virtual da materia EDIXGAL onde atoparán o manual e todo o material que a profesora considere necesario.
- Recursos multimedia:
 - Curtos
 - Contos
 - Quebracabezas
 - Crucigramas
 - Sopas de letras
 - Xogos en liña...
 - Ferramentas 2.0
 - Novas tecnoloxías da información e da comunicación (ordenador)
 - Películas e lecturas recomendadas.

7. PROXECTO LECTOR E AO PLAN TIC

A) Contribuiremos ao **plan lector** mediante a lectura do libro de texto (dixital), de textos achegados pola profesora, recomendaranse a lectura de libros que propoñemos neste apartado e o visionado de película e curtos. Solicitaremos o uso de fondos para a adquisición deste material que a día de hoxe non está dispoñible na nos Biblioteca.

■ **Listaxe de libros de lectura recomendados:**

Decidir a los 16. Juan J. López Martínez

Bajo el paraguas azul. Elena Martínez

Cuentos con corazón. Mati Morata

Ética para Amador. Fernando Sabater

Las furias. Jordi Sierra I Fabra

La buena suerte. Álex Rovira

Los caminos de la felicidad. G. Trespademe

La piel de la memoria. Jordi Sierra I Fabra
Campos de fresas. Jordi Sierra I Fabra
Los juegos del hambre. Suzanne Collins
Maldito karma. David Safier
El monje que vendió su Ferrari. R. Sharma
Divergente. Verónica Roth
El infierno de Marta. Pasqual Alapont
El niño con el pijama de rayas. J. Boyne
Cometas en el cielo. Khaled Hosseini
Rebelión en la granja. George Orwell
Política para Amador. Fernando Sabater
Ensayo sobre la ceguera. José Saramago

Criterios de avaliación:

- Realización de actividades de comprensión sobre os contidos lidos. Estas actividades, recollidas no caderno de actividades, corríxense cando se recollen este ao final da avaliación, e a nota computa no apartado de actividades que supón o 80% da nota da materia.

- No caso de películas e curtos, despois da proxección pasaremos ao alumnado un cuestionario sobre os mesmos, con varios tipos de preguntas:

- Preguntas referidas ao contido concreto da película para comprobar o grao de seguimento e comprensión da mesma.

- Preguntas nas que o alumno ten que relacionar o visto na película cos contidos tratados en clase ao longo do trimestre.

- Preguntas de ampliación nas que o alumno ten que buscar información sobre aspectos concretos que aparecen en película.

O cuestionario corríxirase e poñeráselle unha nota, computando esta en o apartado de actividades da segunda ou da terceira avaliación.

Os curtos que imos ir proxectando ao longo de cada bloque serán obxecto dunha análise e comentario en clase, dirixido polo profesor e onde os alumnos expresarán oralmente, e ocasionalmente por escrito, os seus puntos de vista dunha forma razoada e crítica.

■ **Listaxe de películas recomendadas aos alumnos e das que se seleccionarán dúas para proxectar en clase:**

El bola. Acheró Mañas, 2000

Cobardes. José Corbacho y Juan Cruz.

Oriente es oriente. Damien O'Donnell, 1999

Cadena de favores. Mimi Leder, 2000

Los chicos del coro. Christophe Barratier, 2004.

Quiero ser como Beckham. Gurinder Chadha, 2002

Manolito gafotas. Miguel Albaladejo.

El gran dictador. Charles Chaplin, 1940.
La vendedora de rosas. Víctor Gaviria, 1998.
La vida es bella. Roberto Benigni, 1997.
En busca de la felicidad. Gabriele Muccino, 2006.
Intocable. Olivier Nakache y Éric Toledano, 2011.
Flor del desierto. Sherry Hormann, 20

B) Contribuiremos ao **plan TIC** mediante o uso do ordenador e da pizarra dixital para a proxección de cortos e películas. Unha vez vistas as películas o alumando debe traballar sobre un cuestionario que inclúe preguntas que lles esixen buscar información sobre cuestións relacionadas coa película e o que vimos na clase. Parte da información estará colgada en EDIXGAL e parte da información está en internet.

Usaremos tamén diferentes recursos didácticos multimedia que nos permitirán profundizar en diferentes contidos da materia.

8. PROCEDIMENTO DE AVALIACIÓN

8.1. AVALIACIÓN INICIAL.

Posto que esta materia comeza a impartirse durante este curso, a avaliación inicial centrarase máis ben en aspectos procedementais e de revisión de ideas preconcebidas sobre algúns temas relacionados coa materia. Para este propósito pasaremos aos alumnos un texto con preguntas para calibrar a súa capacidade de comprensión, síntese e manexo de vocabulario.

Así mesmo, ao comezo de cada bloque temático, exporemos aos alumnos unhas cuestións iniciais co mesmo propósito.

8.2. PROCEDIMENTO DE AVALIACIÓN CONTINUA.

Tal como despréndese dos apartados anteriores, en especial dos instrumentos de avaliación, o procedemento de avaliación que imos seguir durante o presente curso descansará en dous apartados: as **actividades** realizadas polo alumno en casa ou en clase e recollidas no caderno de actividades ou enviadas a través da aula Virtual e a **actitude**.

No referente ás **actividades**, revisarase periodicamente o caderno de actividades para levar un control do traballo dos alumnos. No caso de actividades que os alumnos teñan que realizar a través da aula Virtual, tanto no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais, confinamento dalgún alumno ou porque así o decida o profesor nun determinado momento, farase un seguimento periódico das mesmas para comprobar se todos os alumnos están a seguir o plan de traballo establecido polo profesor. Isto servirá tamén como indicador para calcular a nota de actitude. Unha vez por trimestre, recollerase o caderno para proceder á súa avaliación e a nota resultante sumarase á nota das actividades realizadas a través da aula Virtual se este fóra o caso. Nas

actividades aplicarase o acordo adoptado polo Centro en CCP para aplicar descontos na nota por deficiencias relativas ás normas de expresión.

A nota de **actitude** decidírase en función da observación directa do alumno en clase: atención, participación, esmero na realización das actividades..., e do seguimento do traballo na aula Virtual: esmero na realización de todas as actividades, realización das mesmas nos prazos establecidos,...

No caso de que un alumno suspendese unha avaliación deberá proceder a unha revisión das actividades entregadas ou, en caso de non entregalas proceder á súa entrega nos prazos propostos polo profesor. .

A nota final será a media aritmética das tres avaliacións. No caso de ter que proceder a un redondeo na nota terase en conta a evolución do alumno ao longo do curso.

8.3. PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN XUÑO.

Aqueles alumnos que non superen o curso na terceira avaliación poderán actividades de apoio e recuperación para superar a materia desde o 6 de xuño ata o 22 de xuño. Nas mesmas datas, os alumnos que superaron a materia poderán realizar actividades de reforzo e ampliación para poder mellorar a calificación na materia. Nesta convocatoria de xuño os alumnos deberán entregar unha batería de actividades propostas polo profesor e que se pasarán a cada alumno coas notas no mes de xuño ou se subirán directamente a EDIXGAL. A entrega destas actividades por parte do alumno realizarase na data e lugar establecidos polo Centro no calendario de probas de xuño, no caso de que sexa posible acudir fisicamente ao Centro. No caso de producirse un confinamento, o alumno entregará ditas actividades a través da aula Virtual, tendo como data tope a establecida no calendario de probas extraordinarias de xuño polo Centro. O profesor procederá a corrixir as devanditas actividades sobre 10 puntos, debendo obter unha puntuación igual ou superior a **4,5** para superar a materia.

8.4. PROCEDEMENTO PARA O SEGUIMENTO E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Neste curso non hai alumnos que teñan esta materia pendente.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADES

As capacidades, motivacións e intereses dos nosos alumnos e alumnas son diferentes. Por esta razón, algúns deles poden requirir unha atención especial. Así pois, antes de decidir as medidas de atención á diversidade, é necesario solicitar información sobre aqueles aspectos que poden ser relevantes á hora de dar resposta ás necesidades do noso alumnado, como son:

- O número de alumnos e alumnas.
- As características físicas da aula.
- O funcionamento do grupo e a súa disciplina.

- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que traballar no grupo.
- Disponibilidade de recursos, sobre todo no referente aos medios informáticos.
- Nivel académico e hábitos de estudo.
- Experiencias previas en tarefas e traballos colaborativos.
- Os casos de alumnos que teñan necesidades educativas especiais.

Avaliación inicial

É moi importante realizar unha avaliación previa coa que obter información achega do grupo e de cada un dos alumnos e alumnas. Esta avaliación inicial permite ao docente:

- Identificar aqueles casos que requiran un maior seguimento no seu proceso de aprendizaxe (alumnos con necesidades educativas especiais, altas capacidades...).
- Establecer o procedemento máis adecuado para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe do alumnado.
- Iniciar posibles adaptacións curriculares para aqueles casos que o requiran.
- Decidir que medidas organizativas adoptar: tipo de agrupamentos, localización de espazos, xestión do tempo, etc.
- Decidir o modo e os tempos nos que levar a cabo a avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe.

Alumnos con necesidades específicas de apoio educativo (ACNEAE)

ACNEAE son as siglas que corresponden a alumnos con necesidades específicas de apoio educativo. A **LOMCE** define a este alumnado como aquel que require unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, TDAH, polas súas altas capacidades intelectuais, por incorporarse tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou historia escolar.

O seu currículo terá como referencia os contidos e criterios de avaliación do nivel no que se atopan. O **departamento didáctico** elaborará aquelas adecuacións curriculares acordes coas necesidades destes alumnos facilitando o acceso ao currículo e adaptando, no seu caso, a metodoloxía e os instrumentos de avaliación.

Estes alumnos contarán cun **Plan de traballo Individualizado** (PTI), unha vez que fosen identificados mediante avaliación psicopedagóxica polo correspondente orientador educativo do centro.

Niveis de atención á diversidade

A atención á diversidade debe converterse nun elemento definitorio da práctica docente e reflíctese en seis niveis:

- Atención á diversidade na programación de actividades.
- Atención á diversidade na metodoloxía.

- Organización do grupo ou aula.
- Atención á diversidade na avaliación.

a) Atención á diversidade na programación de actividades

É importante propoñer actividades de distinto tipo, xa que non todos os alumnos aprenden coas mesmas estratexias, coa mesma motivación, nin tan sequera coa mesma intensidade. Algunhas destas actividades poden ser:

- Actividades de repaso, reforzo e recuperación para os alumnos e alumnas que vaian máis atrasados.
- Actividades de ampliación e profundización para os máis avantaxados.
- Actividades nas que o alumno utilice diferentes estratexias (resolución de casos, debate, análise de datos, lectura e estudo de noticias e artigos de opinión...).
- Actividades de investigación que favorecen o traballo autónomo e permiten a cada alumno aplicar o ritmo e forma de traballo máis adecuados ás súas características.
- Atenderanse os intereses e motivacións persoais do alumno, permitindo que elixa entre distintos temas para a realización de traballos e proxectos de investigación.

b) Atención á diversidade na metodoloxía

A atención á diversidade tradúcese, metodológicamente, nun tratamento individualizado dos alumnos:

- Adaptarase os exemplos e casos prácticos á súa experiencia.
- Partirase do nivel de desenvolvemento dos alumnos e das súas ideas previas.
- Procurarase incrementar a súa motivación e curiosidade para cada un dos temas.
- Procurarase a participación de todos, creando un clima agradable e de respecto.
- Abordarase os contidos desde diversos puntos de vista e de distinta forma.

c) Organización do grupo ou aula

A disposición dos alumnos na aula dependerá da actividade que se estea realizando e, sobre todo, das características dos alumnos (nivel de motivación, dificultades de atención, problemas de audición ou visión, etc.). Concretamente, os alumnos con problemas de atención sentarán nas primeiras filas, así como os que teñan problemas de visión.

d) Atención á diversidade na avaliación

A avaliación personalizada, continua e integradora, facilita, en gran medida, a atención á diversidade dos alumnos, debido a que ten en conta o nivel de partida do mesmo, permite axustar e orientar o proceso de ensino e aprendizaxe ao progreso de cada alumno e tomar decisións adecuadas ás súas necesidades. Débense utilizar instrumentos diversos, xa que non todos os alumnos aprenden do mesmo xeito.

10. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non está prevista a realización de actividades complementarias ou extraescolares.

11. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A valoración dos procesos de ensinanza e da práctica docente realizaranse de acordo coas seguintes directrices: despois de cada avaliación ou, a o menos, ao termo das avaliacións primeira e final de xuño, os profesores do noso Departamento levarán a cabo a avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe cumprimentando o cuestionario adxunto. Ao termo da avaliación final, os resultados do cuestionario incluíranse na memoria final do Departamento.

O xefe do Departamento entregará ao equipo directivo unha valoración dos resultados deses cuestionarios usando como modelo o mesmo cuestionario. A partir destes resultados, deberanse modificar aqueles aspectos da práctica docente que fosen detectados como pouco axeitados ás características dos alumnos e ao contexto socioeconómico e cultural do centro.

Departamento encargado	Materia:	Profesor:				
AVALIACIÓN FINAL: Valora entre 1 e 4 (1=Mínimo e 4=Máximo) os seguintes indicadores:						
INDICADORES			1	2	3	4
1	Cumprimento da programación didáctica					
2	Informo aos alumnos dos criterios de avaliación e cualificación					
3	Informo aos alumnos dos coñecementos mínimos					
4	Selecciono os contidos en función de cada grupo					
5	Programo as actividades según os contidos					
6	Programo as actividades según os distintos grupos					
7	Adopto estratexias metodolóxicas diversas atendendo á diversidade de mis alumnos					
8	As relacións dentro da aula son correctas					
9	Fomento a colaboración entre os alumnos por medio do traballo en grupo					
10	Facilito estratexias de aprendizaxe					
11	Propoño un plan de traballo antes de cada unidade					
12	Utilizo medios audiovisuais					
13	Utilizo medios informáticos					
14	Aplico os criterios de cualificación establecidos na programación					
15	Sigo o plan programado para o fomento da lectura					
16	Corrijo e explico os traballos e outras actividades					
17	Coordínome cos demais profesores do Departamento					
18	Informo do rendemento escolar dos meus alumnos					
19	Informo do comportamento dos meus alumnos					

20	Despois de valorar a aprendizaxe dos meus alumnos, presento no Departamento propostas de mellora				
SUXERENCIAS E PROPOSTAS DE MELLORA					

12. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Dende o Departamento analizaranse e valoraranse os resultados obtidos polos alumnos ao final da terceira avaliación que quedarán reflectidos na memoria final. Nesta memoria incluiremos a valoración do Departamento sobre a idoneidade da metodoloxía empregada, así como os materiais curriculares e didácticos empregados. Tamén incluiremos as propostas de mellora sen esquecermos das que corresponden a organización e aproveitamento de recursos.

Concrétanse na seguinte táboa os aspectos indicados na lexislación a avaliar dentro do proceso de ensinanza-aprendizaxe que corresponde ao noso Departamento:

DEPARTAMENTO ENCARGADO	ANÁLISE E VALORACIÓN
a) A organización e aproveitamento dos recursos do centro.	
b) A aplicación dos criterios de avaliación da aprendizaxe.	
c) As medidas de reforzo e apoio empregadas.	
d) A idoneidade da metodoloxía, así como dos materiais curriculares e didácticos empregados.	
PROPOSTAS DE MELLORA	

13. ENSINO A DISTANCIA

En caso de ser preciso o ensino a distancia, este terá as mesmas unidades didácticas, temporalización, obxectivos, competencias clave así como estándares de aprendizaxe que non contemplan actividades a levar a cabo no laboratorio.

En canto á **metodoloxía**, colgarase na aula virtual do centro, para cada unha das unidades didácticas que o requiran: apuntamentos, boletíns de exercicios, actividades do libro de texto, enlaces a páxinas web e emprego de simulacións virtuais. As sesións serán impartidas por videoconferencia empregando as ferramentas que aporte a Consellaría de Educación.

No caso de haber alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática, contactarase co equipo directivo para que este, á súa vez, contacte co concello a fin de que lle poidan enviar os apuntamentos, boletíns, etc.

Os **criterios de cualificación**, variarán tal e como se especificou no apartado correspondente.

VALORES ÉTICOS – 2º ESO

Índice

- 1. Introducción e contextualización**
- 2. Obxectivos da ESO**
- 3. Contribución ás competencias clave**
- 4. Relación entre obxectivos, secuenciación e temporalización de contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave e elementos transversais**
- 5. Metodoloxía didáctica e recursos didácticos**
- 6. Proxecto lector e plan TIC**
- 7. Procedemento de avaliación**
- 8. Medidas de atención á diversidade**
- 9. Actividades complementarias e extraescolares**
- 10. Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e da práctica docentes**
- 11. Avaliación da programación didáctica**

12. Ensino a distancia

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A presente programación está destinada ao alumnado do CPI dos Dices, provincia de A Coruña. No CPI impártense as etapas de educación infantil, primaria e secundaria.

O Colexio está situado no lugar de Dices, no Concello de Rois. O Concello de Rois pertence á Comarca do Sar e está situado no sudoeste da Provincia da Coruña. Limita polo norte co concello de Brión; polo sur cos de Dodro e Rianxo; polo este cos de Padrón e Teo; e polo oeste co de Lousame. A extensión territorial deste concello é de 92,8 km² divididos entre doce parroquias.

Os alumnos proceden de concellos marcadamente rurais. Polo tanto teñen suficientes experiencias propias relacionadas coa Natureza. Pola contra, a súa aprendizaxe formal ocorreu en lugares diferentes polo que é de prever diversidade de alumnado.

O grupo 2º ESO A está formado por 7 alumnos, dos cales un ten TEA e TDAH e outros 2 teñen altas capacidades. Aplicarase con eles o protocolo para alumnos con este tipo de necesidades.

A programación dos distintos contidos de Valores éticos na ESO reflicte os contidos oficiais, pero tendo en conta a diversidade do alumnado ao cal se dirixe.

Aténdese aos diferentes niveis de desenvolvemento das súas capacidades, aos seus intereses e ás súas expectativas.

A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.

Para a realización desta programación tómase como punto de partida o currículo da materia de Valores éticos para o ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, o decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (LOMLOE).

A programación docente está deseñada tendo en conta as características do alumnado ao que vai dirixido, o modelo de centro reflectido no Proxecto Educativo do Centro, e os principios de igualdade, calidade e inclusión no marco europeo que promulga a LOMLOE; ademais de toda a normativa que a desenvolve.

O valor da reflexión ética que ofrece a materia “**Valores Éticos**” debe centrarse en dotar ao alumnado dos instrumentos de racionalidade e obxectividade necesarios para que os seus xuízos valorativos teñan o rigor, a coherencia e a fundamentación racional que requiren, co fin de que as súas eleccións sexan dignas de guiar a súa conduta, a súa vida persoal e as súas relacións sociais.

2. OBXECTIVOS DA ESO

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a)** Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b)** Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c)** Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d)** Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e)** Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f)** Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g)** Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h)** Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i)** Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3. CONTRIBUCIÓN ÁS COMPETENCIAS CLAVE

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores **competencias sociais e cívicas (CSC)** está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da **competencia comunicación lingüística (CCL)**, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a **competencia de aprender a aprender (CAA)** como a de **sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)**, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a **competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)**, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a **competencia dixital (CD)**, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Concreción dos Elementos Transversais

Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitando o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.

Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

4. RELACIÓN ENTRE CONTIDOS, TEMPORALIZACIÓN, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Os **estándares de aprendizaxe** describen e concretan os criterios de avaliación e mostran o grao de consecución dos mesmos. Para realizar o seguimento de cada un dos estándares de aprendizaxe expone actividades, tarefas e proxectos (individuais e en grupo) orientados a obter evidencias que permitan ao profesor avaliar o grao de consecución dos obxectivos propostos en cada unha das unidades didácticas.

Esta **non é unha proposta pechada**, senón que se pode modificar, en función das circunstancias que rodean toda acción educativa, como son: as características do grupo, o seu interese, motivación, hábitos de estudo, etc.

* Niveles de adquisición: (1) ESCASO (2) BAJO (3) ALTO (4) EXCELENTE

2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

1ª AVALIACIÓN									
Bloque 1/UNIDADE 1: A dignidade da persoa									
Objectivos	Competencias clave	Elementos transversais	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	*Niveles de adquisición			
						1	2*	3	4
. a • d • h • l	■ CCL	■ CL	■ B1.1. Conceptos de persoa achegados pola filosofía.	■ B1.1. Construír un concepto de persoa, consciente de que esta é indefinible, valorando a dignidade que posúe polo feito de ser libre.	■ VEB1.1.1. Signala as dificultades para definir o concepto de persoa, analizando algunhas definicións achegadas por filósofos/as.				
■ a ■ c ■ d ■ h ■ l	■ CSC	■ CL	■ B1.2. Visión kantiana: a persoa como suxeito autónomo e como un fin en si mesma.	■ B1.2. Identificar os conceptos de heteronomía e autonomía, mediante a concepción kantiana da persoa, coa finalidade de valorar a súa importancia e aplicala na realización da vida moral.	• VEB1.2.1. Explica a concepción kantiana do concepto de persoa, como suxeito autónomo capaz de ditar as súas propias normas morais.				
					■ VEB1.2.2. Comenta e valora a idea de Kant ao concibir a persoa como un fin en si mesma, rexeitando a posibilidade de ser tratada por outros como instrumento para alcanzar fins alleos a ela.				
2 a	■ CSC	■ CL ■ EOE	■ B1.3. Noción aristotélica da virtude: relación cos actos, os	■ B1.3. Entender a relación entre os actos, os hábitos e o desenvolvemento do carácter,	■ VEB1.3.1. Signala en que consiste a virtude e as súas características en Aristóteles, indicando a súa relación cos actos, os hábitos e o carácter.				

3 b 4 d 5 h 6 l			hábitos e o carácter. Virtudes éticas.	mediante a comprensión do concepto de virtude en Aristóteles e, en especial, o relativo ás virtudes éticas, pola importancia que teñen no desenvolvemento da personalidade.	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.3.2. Enumera algúns dos beneficios que, segundo Aristóteles, achegan as virtudes éticas ao ser humano, identifica algunhas destas e ordénaas segundo un criterio racional. 				
Bloque 2/UNIDADE 2: A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais									
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ e ■ g ■ h 		<ul style="list-style-type: none"> ■ TIC ■ E ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.1. Diferenzas entre ética e dereito. ■ B2.2. Posibles conflitos entre os valores que regulan a vida privada e os que regulan a vida pública. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B2.1. Distinguir, na persoa, os ámbitos da vida privada e da vida pública, a primeira regulada pola ética e a segunda polo dereito, coa finalidade de identificar os límites da liberdade persoal e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.1.1. Distingue entre os ámbitos de acción que corresponden á ética e ao dereito, e expón as súas conclusións mediante unha presentación elaborada con medios informática. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB2.1.2. Reflexiona arredor do problema da relación entre estes dous campos, o privado e o público, e a posibilidade de que exista un conflito de valores éticos entre ambos, así como a forma de atopar unha solución baseada nos valores éticos, exemplificando de maneira concreta tales casos, e expón as súas posibles solucións fundamentadas eticamente. 				
2ª AVALIACIÓN									
Bloque 3/UNIDADE 3: A reflexión ética									
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.1. Diferenza entre ética e moral. ■ B3.2. Reflexión ética como guía racional de conduta. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.1. Distinguir entre ética e moral, sinalando as semellanzas e as diferenzas entre elas, e estimando a importancia da reflexión ética como un saber práctico necesario para guiar de xeito racional a conduta do ser humano á súa plena realización. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.1.1. Recoñece as diferenzas entre a ética e a moral, no que se refire á súa orixe e á súa finalidade. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.1.2. Achega razóns que xustifiquen a importancia da reflexión ética, como unha guía racional de conduta necesaria na vida do ser humano, expresando de forma apropiada os argumentos en que se fundamenta. 				

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.3. Estrutura moral da persoa. ■ B3.4. Etapas do desenvolvemento moral en Piaget e Köhlberg. Paso da heteronomía á autonomía moral. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.2. Destacar o significado e a importancia da natureza moral do ser humano, analizando as súas etapas de desenvolvemento e tomando conciencia da necesidade que ten de normas éticas, libre e racionalmente asumidas, como guía do seu comportamento. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.2.1. Sinala en que consiste a estrutura moral da persoa como ser racional e libre, razón pola que esta é responsable da súa conduta e das consecuencias desta. ■ VEB3.2.2. Explica as tres etapas do desenvolvemento moral na persoa, segundo a teoría de Piaget ou a de Köhlberg, e as características propias de cada unha, destacando como se pasa da heteronomía á autonomía moral. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.5. A liberdade como raíz da estrutura moral da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.3. Recoñecer que a liberdade constitúe a raíz da estrutura moral na persoa, e apreciar o papel da intelixencia e da vontade como factores que incrementan a capacidade de autodeterminación. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.3.1. Describe a relación entre a liberdade e os conceptos de persoa e estrutura moral. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.6. Características distintivas dos valores éticos. ■ B3.7. Valores éticos e dignidade humana. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.4. Resaltar a importancia dos valores éticos, as súas especificacións e a súa influencia na vida persoal e social do ser humano, destacando a necesidade de ser recoñecidos e respectados por todos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.4.1. Describe as características distintivas dos valores éticos, utilizando exemplos concretos deles e apreciando a súa relación esencial coa dignidade humana e a conformación dunha personalidade xusta e satisfactoria. ■ VEB3.4.2. Emprega o espírito emprendedor para realizar, en grupo, unha campaña destinada a difundir a importancia de respectar os valores éticos, tanto na vida persoal como na social. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ h ■ i 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.8. Normas. Especificidade das normas éticas. ■ B3.9. Relativismo moral dos sofistas. ■ B3.10. Intelectualismo moral en Sócrates e Platón. ■ B3.11. Relativismo 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.5. Establecer o concepto de normas éticas e apreciar a súa importancia, identificando as súas características e a natureza da súa orixe e validez, mediante o coñecemento do debate ético que existiu entre Sócrates e os sofistas. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.5.1. Define o concepto de norma e de norma ética, distinguíndoa das normas xurídicas, relixiosas, etc. ■ VEB3.5.2. Sinala quen foron os sofistas e algúns dos feitos e das razóns en que se fundamentaba a súa teoría relativista da moral, destacando as consecuencias que esta ten na vida das persoas. ■ VEB3.5.3. Coñece os motivos que levaron a Sócrates a afirmar o "intelectualismo moral", e explica en que consiste e a postura de Platón ao respecto. 				

			moral fronte a obxectivismo moral.		<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.5.4. Compara o relativismo e o obxectivismo moral apreciando a vixencia destas teorías éticas na actualidade, e expresa opinións de forma argumentada. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ b ■ e ■ g ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ E ■ ECC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.12. Clasificación das teorías éticas: éticas de fins e éticas procedementais. ■ B3.13. A ética de Epicuro como ética de fins. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.6. Explicar as características e os obxectivos das teorías éticas, así como a súa clasificación en éticas de fins e procedementais, sinalando os principios máis destacados do hedonismo de Epicuro. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.6.1. Enuncia os elementos distintivos das "teorías éticas" e argumenta a súa clasificación en éticas de fins e éticas procedementais, e elabora un esquema coas súas características máis destacadas. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.6.2. Enuncia os aspectos fundamentais da teoría hedonista de Epicuro e os valores éticos que defende, destacando as características que a identifican como unha ética de fins. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.6.3. Elaborar, en colaboración co grupo, argumentos a favor e/ou en contra do epicureísmo, e expón as súas conclusións cos argumentos racionais correspondentes. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ b ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.14. O eudemonismo aristotélico como ética de fins. ■ B3.15. O ben supremo da persoa en Aristóteles e as tres tendencias da alma. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.7. Entender os principais aspectos do eudemonismo aristotélico, identificándoo como unha ética de fins e valorando a súa importancia e a vixencia actuais. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.7.1. Explica o significado do termo "eudemonismo" e o que para Aristóteles significa a felicidade como ben supremo, e elabora e expresa conclusións. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.7.2. Distingue os tres tipos de tendencias que hai no ser humano, segundo Aristóteles, e a súa relación co que el considera como ben supremo da persoa. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.7.3. Achega razóns para clasificar o eudemonismo de Aristóteles dentro da categoría da ética de fins. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ b ■ g ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.16. O utilitarismo como ética de fins: principio de utilidade; concepto de pracer; compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal; localización do valor moral nas consecuencias da acción. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.8. Comprender os elementos máis significativos da ética utilitarista e a súa relación co hedonismo de Epicuro, clasificándoa como unha ética de fins e elaborando argumentos que apoiem a súa valoración persoal arredor desta formulación ética. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.8.1. Fai unha recensión das ideas fundamentais da ética utilitarista: o principio de utilidade, o concepto de pracer, a compatibilidade do egoísmo individual co altruísmo universal e a localización do valor moral nas consecuencias da acción, entre outras. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.8.2. Enumera as características que fan do utilitarismo e do epicureísmo unhas éticas de fins. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.8.3. Argumenta racionalmente as súas opinións sobre a ética utilitarista. 				

3ª AVALIACIÓN

Bloque 4/UNIDADE 4: A xustiza e a política

<ul style="list-style-type: none"> • a • b • e • h • l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.1. Relación entre ética, política e xustiza no pensamento aristotélico. ■ B4.2. Semellanzas, diferenzas e relacións entre valores éticos e valores cívicos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.1. Comprender e valorar a importancia da relación entre os conceptos de ética, política e xustiza, mediante a análise e a definición destes termos, destacando o vínculo entre eles no pensamento de Aristóteles. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.1.1. Explica e aprecia as razóns que dá Aristóteles para establecer un vínculo necesario entre ética, política e xustiza. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.1.2. Utiliza e selecciona información sobre os valores éticos e cívicos, identificando e apreciando as semellanzas, as diferenzas e as relacións entre eles. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ b ■ e ■ g ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSIE ■ E ■ CD ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ CL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.3. A política de Aristóteles. ■ B4.4. Concepto aristotélico de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.2. Coñecer e apreciar a política de Aristóteles e as súas características esenciais, e entender o seu concepto de xustiza e a súa relación co ben común e a felicidade, elaborando un xuízo crítico sobre a perspectiva deste filósofo. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.2.1. Elabora, recorrendo á súa iniciativa persoal, unha presentación con soporte informático, sobre a política aristotélica como unha teoría organicista, cunha finalidade ética e que atribúe a función educativa ao Estado. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.2.2. Selecciona e usa información, en colaboración co grupo, para entender e apreciar a importancia que Aristóteles lle dá á xustiza como valor ético no que se fundamenta a lexitimidade do Estado e a súa relación coa felicidade e o ben común, e expón as súas conclusións persoais debidamente fundamentadas. 				

Bloque 5/UNIDADE 5: Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos

<ul style="list-style-type: none"> ■ b ■ e ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ■ TIC ■ E ■ CA ■ CL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.1. Relacións entre ética e dereito. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.1.1. Procura e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, as semellanzas e os vínculos entre a ética e o dereito. 				
---	---	--	--	---	--	--	--	--	--

Bloque 6/UNIDADE 6: Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e ■ f ■ g ■ h ■ m 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CMC CT ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CA ■ TIC ■ CL ■ E 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B6.1. Dimensión moral da ciencia e da tecnoloxía polo seu impacto en todos os ámbitos da vida humana. ■ B6.2. Valores recollidos na DUDH como criterio para fixar límites á investigación científico-tecnolóxica. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B6.1. Recoñecer a importancia da dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, así como a necesidade de establecer límites éticos e xurídicos, coa finalidade de orientar a súa actividade consonte os valores defendidos pola DUDH. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.1.1. Utiliza información de distintas fontes para analizar a dimensión moral da ciencia e a tecnoloxía, avaliando o impacto positivo e negativo que estas poden ter en todos os ámbitos da vida humana (social, económico, político, ético e ecolóxico, etc.). 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.1.2. Achega argumentos que fundamenten a necesidade de pór límites éticos e xurídicos á investigación práctica, tanto científica como tecnolóxica, tomando a dignidade humana e os valores éticos recoñecidos na DUDH como criterio normativo. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.1.3. Recorre á súa iniciativa persoal para expor as súas conclusións sobre o tema tratado, utilizando medios informáticos e audiovisuais, de xeito argumentado e ordenado racionalmente. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ g ■ m 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CMC CT 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CA ■ CL 	<ul style="list-style-type: none"> • B6.3. Problemas da tecnodependencia. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B6.2. Entender e valorar o problema da tecnodependencia e a alienación humana á que conduce. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.2.1. Destaca o problema e o perigo que representa para o ser humano a tecnodependencia, sinalando os seus síntomas e as súas causas, e estimando as súas consecuencias negativas, como unha adición incontrolada aos dispositivos electrónicos, aos videoxogos e ás redes sociais, que conduce as persoas cara a unha progresiva deshumanización. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e ■ f ■ g ■ h ■ m 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CMC CT ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ CL ■ EEC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B6.4. Dilemas morais que presentan os avances en medicina e biotecnoloxía. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B6.3. Utilizar os valores éticos contidos na DUDH no campo científico e tecnolóxico, coa finalidade de evitar a súa aplicación inadecuada e solucionar os dilemas morais que ás veces se presentan, nomeadamente no terreo da medicina e a biotecnoloxía. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.3.1. Analiza información seleccionada de diversas fontes, coa finalidade de coñecer en que consisten algúns dos avances en medicina e biotecnoloxía, que formulan dilemas morais (utilización de células nai, clonación, euxeñese, etc.), sinalando algúns perigos que estes encerran de prescindir do respecto á dignidade humana e os seus valores fundamentais. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.3.2. Presenta unha actitude de tolerancia e respecto ante as opinións que se expresan na confrontación de ideas, coa finalidade de solucionar os dilemas éticos, sen esquecer a necesidade de empregar o rigor na fundamentación racional e ética de todas as alternativas de solución formuladas. 				

5. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

Instrumentos de avaliación	Criterios de calificación
<p>■ Actividades. Estarán recollidas no caderno do alumno, que o profesor inspeccionará periodicamente na clase e, unha vez por trimestre, recollerá para a súa avaliación. Trátase de actividades que o alumno realizará na clase ou en casa e que consistirán fundamentalmente en:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Realización de actividades de reforzo e afianzamento do visto na unidade, extraídas da plataforma EDIXGAL.2. Procura de información para completar ou aclarar o visto en clase.3. Análise de textos.4. Actividades de reflexión sobre as películas proxectadas en clase. <p>En caso de suspensión das actividades lectivas presenciais, ou confinamento de toda ou parte da clase, a xestión das actividades realizarase a través de EDIXGAL.</p>	<p>Representarán o 80% da nota por avaliación; é dicir, 8 puntos sobre 10. No suposto de suspensión de actividades lectivas presenciais a porcentaxe subirá ao 90%.</p>
<p>■ Actitude. Neste apartado valorarase:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Atención ás explicacións do profesor e participación activa e positiva nas clases (consultando dúbidas, respondendo as preguntas, intervindo nos debates...).2. Preocupación pola correcta realización das actividades encomendadas e pola súa entrega nos prazos marcados polo profesor. <p>Para a observación sistemática da actitude do alumno utilizarase o diario de clase do profesor.</p>	<p>Representará o 20% da nota, 2 puntos sobre 10. Será do 10% no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais.</p>

A continuación, presentamos algunas herramientas (rúbricas) que pueden ser de gran utilidad para la evaluación de los elementos que, de una u otra manera, integran el proceso de enseñanza-aprendizaje.

Modelo de rúbrica para la evaluación de la actitud y el rendimiento del alumno			
	NUNCA	ÁS VECES	SEMPRE
¿Asiste a clase todos los días?			
¿Lleva el material a clase todos los días?			
¿Está atento a las intervenciones del profesor y compañeros?			
¿Consulta dudas?			
¿Participa en los debates?			
¿Preocúpase por la correcta realización de las actividades encomendadas?			
¿Muestra una actitud de respeto hacia el profesor y resto de compañeros?			

Modelo de rúbrica para la evaluación del cuaderno-diario de clase			
	BAIXO	MEDIO	ALTO
¿La portada del cuaderno incluye nombre y apellidos, el título de la materia, el curso y grupo?			
¿Cuida la ortografía y la presentación (orden y limpieza)?			
¿Respecta los márgenes y organiza correctamente las actividades realizadas a lo largo de cada unidad?			
¿Realiza las actividades encomendadas?			
¿Corrige las actividades siguiendo las explicaciones del profesor?			
¿Entrega el cuaderno para su revisión en la fecha indicada?			

Modelo de rúbrica para que el profesor evalúe el proceso de enseñanza-aprendizaje			
	N O	ÁS VECES	SÍ
Realizo una evaluación inicial y ajusto la programación a las características de mi alumnado.			
Planteo alguna actividad para detectar los conocimientos previos en cada unidad.			
Reviso y corrijo de forma habitual las actividades propuestas en el aula y fuera de ella.			
Proporciono información a mis alumnos sobre su desempeño en las actividades realizadas y doy pautas para mejorarlas.			
Optimo el tiempo disponible para el desarrollo de cada unidad didáctica.			
Propongo actividades individuales y de grupo para reforzar y ampliar los contenidos.			
Utilizo dispositivos audiovisuales u otros tipos para apoyar las explicaciones de los contenidos.			
Promuevo el trabajo cooperativo y mantengo una comunicación fluida con mis alumnos y alumnas.			
Planteo actividades que permitan la adquisición de los estándares de aprendizaje asignados a la materia VALORES ÉTICOS .			

Utilizo distintas ferramentas de avaliación en función do nivel dos alumnos e dos contidos tratados na unidade.			
Informo convenientemente ao alumnado dos resultados obtidos, así como de calquera outra incidencia.			

6. METODOLOXÍA DIDÁCTICA. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O proceso de ensino-aprendizaxe da área de Valores Éticos non se limita ao ámbito dos coñecementos. Unha materia como esta, que pretende unha **formación integral** do alumno, debe considerar tamén os procedementos que permitan a adquisición de capacidades e estratexias para un traballo autónomo e, ao mesmo tempo, o desenvolvemento de **valores e actitudes** de convivencia democrática que fagan posible a actitude crítica do alumnado e que faciliten a súa inserción na sociedade na que viven.

O punto de partida de todo o proceso de ensino-aprendizaxe deben de ser os **coñecementos previos** do alumnado para proceder a partir de aí, cun espírito sempre construtivo, á análise crítica dos mesmos.

Conforme a este principio, propóñense as seguintes **orientacións metodolóxicas**:

- Trataremos de evitar un mero proceso de imposición externa de contidos para dar **protagonismo ao alumno**. Trátase de que sexan os alumnos, nun proceso continuo de intercambio de opinións, coñecementos e experiencias, tanto persoais como alleas, os encargados de **construír a súa propia aprendizaxe**, logrando, desta forma, alcanzar os obxectivos.
- Trataremos de potenciar aquelas actividades orientadas a **aprender a razoar e argumentar**, de modo crítico e autónomo, tal e como vén recollido na obxectivos da área.

Iniciarase cada unidade cunhas cuestións iniciais que se exporán aos alumnos na **primeira sesión** e que permitirá obter a información necesaria (detectar os seus coñecementos e experiencias previos) para orientar o proceso de ensino-aprendizaxe e anticipar algúns dos conceptos máis importantes que se irán abordando no resto da unidade.

Durante as **seguintes sesións**, os alumnos realizarán as actividades seleccionadas de entre as que se ofrecen na nosa aula virtual de EDIXGAL (curtos, contos, crucigramas, quebra-cabezas, etc.) ou outras que poida achegar o profesor. Estas son moi numerosas e de diferente natureza; de feitos algunhas delas requiren o uso da internet e as novas tecnoloxías, polo que se decidirá, en función do tempo dispoñible e, sobre todo, do interese que suscitase o tema en cuestión, se traballalas na aula de forma oral ou ben facelo por escrito. Tamén consideramos a posibilidade de que algunhas delas poidan ser realizadas en casa polo alumno para ser revisadas na próxima sesión.

En caso de suspensión de actividades lectivas presenciais ou confinamento dalgún alumno ou alumnos, utilizarase a aula Virtual EDIXGAL e as videoconferencias a través de Webex para conectar cos alumnos, propoñer actividades e realizar un seguimento e apoio na realización das mesmas.

Traballar por competencias.

O traballo por competencias implica que o alumnado adquira un maior protagonismo. Na E. S.O., o alumnado debe desenvolver un pensamento e unha actitude críticos que se fundamenten en valores éticos. Por este

motivo exporemos **actividades**, tarefas e proxectos cun **transfondo ético** que o alumnado deba realizar, de forma individual ou en grupo.

Procuraremos utilizar **métodos activos** que favorezan a participación, a socialización e a creatividade. Durante este curso, polas condicións especiais impostas polo COVID-19, non se van a propoñer traballos en grupo, serán todos individuais. Esta liña metodolóxica sitúa ao estudante como **protagonista** directo da súa propia aprendizaxe para que desta maneira consiga unha maior **autonomía** na súa aprendizaxe que lle permita elaborar o seu proxecto de vida, asumindo de forma consciente e reflexiva o exercicio da súa liberdade.

Tentaremos desenvolver o proceso de ensino-aprendizaxe sempre a partir de aprendizaxes que estean baseados na **experiencia**, onde o alumnado poida construír o coñecemento desde a súa propia experiencia. Esta forma de proceder permitirá ao alumnado coñecer e interiorizar os valores éticos de forma comprensiva e significativa.

Recursos e materiais didácticos.

- Aula Virtual da materia EDIXGAL onde atoparán o manual e todo o material que a profesora considere necesario.
- Recursos multimedia:
 - Curtos
 - Contos
 - Quebracabezas
 - Crucigramas
 - Sopas de letras
 - Xogos en liña...
 - Ferramentas 2.0
 - Novas tecnoloxías da información e da comunicación (ordenador)
 - Películas e lecturas recomendadas cuxos títulos figuran ao principio e ao final de cada unha das 6 UD.

7. PROXECTO LECTOR E AO PLAN TIC

A) Contribuiremos ao **plan lector** mediante a lectura do libro de texto (dixital), de textos achegados pola profesora, recomendaranse a lectura de libros que propoñemos neste apartado e o visionado de película e curtos. Solicitaremos o uso de fondos para a adquisición deste material que a día de hoxe non está dispoñible na nos Biblioteca.

■ Listaxe de libros de lectura recomendados:

Decidir a los 16. Juan J. López Martínez

Bajo el paraguas azul. Elena Martínez

Cuentos con corazón. Mati Morata

Ética para Amador. Fernando Sabater

Las furias. Jordi Sierra I Fabra

La buena suerte. Álex Rovira
Los caminos de la felicidad. G. Trespademe
La piel de la memoria. Jordi Sierra I Fabra
Campos de fresas. Jordi Sierra I Fabra
Los juegos del hambre. Suzanne Collins
Maldito karma. David Safier
El monje que vendió su Ferrari. R. Sharma
Divergente. Verónica Roth
El infierno de Marta. Pasqual Alapont
El niño con el pijama de rayas. J. Boyne
Cometas en el cielo. Khaled Hosseini
Rebelión en la granja. George Orwell
Política para Amador. Fernando Sabater
Ensayo sobre la ceguera. José Saramago

Criterios de avaliación:

- Realización de actividades de comprensión sobre os contidos lidos. Estas actividades, recollidas no caderno de actividades, corríxense cando se recollen este ao final da avaliación, e a nota computa no apartado de actividades que supón o 80% da nota da materia.

- No caso de películas e curtos, despois da proxección pasaremos ao alumnado un cuestionario sobre os mesmos, con varios tipos de preguntas:

- Preguntas referidas ao contido concreto da película para comprobar o grao de seguimento e comprensión da mesma.

- Preguntas nas que o alumno ten que relacionar o visto na película cos contidos tratados en clase ao longo do trimestre.

- Preguntas de ampliación nas que o alumno ten que buscar información sobre aspectos concretos que aparecen en película.

O cuestionario corríxirase e poñeráselle unha nota, computando esta en o apartado de actividades da segunda ou da terceira avaliación.

Os curtos que imos ir proxectando ao longo de cada bloque serán obxecto dunha análise e comentario en clase, dirixido polo profesor e onde os alumnos expresarán oralmente, e ocasionalmente por escrito, os seus puntos de vista dunha forma razoada e crítica.

■ Listaxe de películas recomendadas aos alumnos e das que se seleccionarán dúas para proxectar en clase:

El bola. Achero Mañas, 2000

Cobardes. José Corbacho y Juan Cruz. Oriente es oriente. Damien O'Donnell, 1999

Cadena de favores. Mimi Leder, 2000

Los chicos del coro. Christophe Barratier, 2004.
Quiero ser como Beckham. Gurinder Chadha, 2002
Manolito gafotas. Miguel Albaladejo.
El gran dictador. Charles Chaplin, 1940.
La vendedora de rosas. Víctor Gaviria, 1998.
La vida es bella. Roberto Benigni, 1997.
En busca de la felicidad. Gabriele Muccino, 2006.
Intocable. Olivier Nakache y Éric Toledano, 2011.
Flor del desierto. Sherry Hormann, 20

B) Contribuiremos ao **plan TIC** mediante o uso do ordenador e da pizarra dixital para a proxección de cortos e películas. Unha vez vistas as películas o alumando debe traballar sobre un cuestionario que inclúe preguntas que lles esixen buscar información sobre cuestións relacionadas coa película e o que vimos na clase. Parte da información estará colgada en EDIXGAL e parte da información está en internet.

Usaremos tamén diferentes recursos didácticos multimedia que nos permitirán profundizar en diferentes contidos da materia.

8. PROCEDIMENTO DE AVALIACIÓN

8.1. AVALIACIÓN INICIAL.

Posto que esta materia comeza a impartirse durante este curso, a avaliación inicial centrarase máis ben en aspectos procedementais e de revisión de ideas preconcebidas sobre algúns temas relacionados coa materia. Para este propósito pasaremos aos alumnos un texto con preguntas para calibrar a súa capacidade de comprensión, síntese e manexo de vocabulario.

Así mesmo, ao comezo de cada bloque temático, exporemos aos alumnos unhas cuestións iniciais co mesmo propósito.

8.2. PROCEDIMENTO DE AVALIACIÓN CONTINUA.

Tal como despréndese dos apartados anteriores, en especial dos instrumentos de avaliación, o procedemento de avaliación que imos seguir durante o presente curso descansará en dous apartados: as **actividades** realizadas polo alumno en casa ou en clase e recollidas no caderno de actividades ou enviadas a través da aula Virtual e a **actitude**.

No referente ás **actividades**, revisarase periodicamente o caderno de actividades para levar un control do traballo dos alumnos. No caso de actividades que os alumnos teñan que realizar a través da aula Virtual, tanto no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais, confinamento dalgún alumno ou porque así o decida o profesor nun determinado momento, farase un seguimento periódico das mesmas para comprobar se todos os alumnos están a seguir o plan de traballo establecido polo profesor. Isto servirá tamén como indicador

para calcular a nota de actitude. Unha vez por trimestre, recollerase o caderno para proceder á súa avaliación e a nota resultante sumarase á nota das actividades realizadas a través da aula Virtual se este fóra o caso. Nas actividades aplicarase o acordo adoptado polo Centro en CCP para aplicar descontos na nota por deficiencias relativas ás normas de expresión.

A nota de **actitude** decidirse en función da observación directa do alumno en clase: atención, participación, esmero na realización das actividades..., e do seguimento do traballo na aula Virtual: esmero na realización de todas as actividades, realización das mesmas nos prazos establecidos,...

No caso de que un alumno suspendese unha avaliación deberá proceder a unha revisión das actividades entregadas ou, en caso de non entregalas proceder á súa entrega nos prazos propostos polo profesor. .

A nota final será a media aritmética das tres avaliacións. No caso de ter que proceder a un redondeo na nota terase en conta a evolución do alumno ao longo do curso.

8.3. PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN XUÑO.

Aqueles alumnos que non superen o curso na terceira avaliación poderán actividades de apoio e recuperación para superar a materia desde o 6 de xuño ata o 22 de xuño. Nas mesmas datas, os alumnos que superaron a materia poderán realizar actividades de reforzo e ampliación para poder mellorar a calificación na materia. Nesta convocatoria de xuño os alumnos deberán entregar unha batería de actividades propostas polo profesor e que se pasarán a cada alumno coas notas no mes de xuño ou se subirán directamente a EDIXGAL. A entrega destas actividades por parte do alumno realizarase na data e lugar establecidos polo Centro no calendario de probas de xuño, no caso de que sexa posible acudir fisicamente ao Centro. No caso de producirse un confinamento, o alumno entregará ditas actividades a través da aula Virtual, tendo como data tope a establecida no calendario de probas extraordinarias de xuño polo Centro. O profesor procederá a corrixir as devanditas actividades sobre 10 puntos, debendo obter unha puntuación igual ou superior a **4,5** para superar a materia.

8.4. PROCEDEMENTO PARA O SEGUIMENTO E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Neste curso non hai alumnos que teñan esta materia pendente.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADES

As capacidades, motivacións e intereses dos nosos alumnos e alumnas son diferentes. Por esta razón, algúns deles poden requirir unha atención especial. Así pois, antes de decidir as medidas de atención á diversidade, é necesario solicitar información sobre aqueles aspectos que poden ser relevantes á hora de dar resposta ás necesidades do noso alumnado, como son:

- O número de alumnos e alumnas.
- As características físicas da aula.

- O funcionamento do grupo e a súa disciplina.
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que traballar no grupo.
- Dispoñibilidade de recursos, sobre todo no referente aos medios informáticos.
- Nivel académico e hábitos de estudo.
- Experiencias previas en tarefas e traballos colaborativos.
- Os casos de alumnos que teñan necesidades educativas especiais.

Avaliación inicial

É moi importante realizar unha avaliación previa coa que obter información achega do grupo e de cada un dos alumnos e alumnas. Esta avaliación inicial permite ao docente:

- Identificar aqueles casos que requiran un maior seguimento no seu proceso de aprendizaxe (alumnos con necesidades educativas especiais, altas capacidades...).
- Establecer o procedemento máis adecuado para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe do alumnado.
- Iniciar posibles adaptacións curriculares para aqueles casos que o requiran.
- Decidir que medidas organizativas adoptar: tipo de agrupamentos, localización de espazos, xestión do tempo, etc.
- Decidir o modo e os tempos nos que levar a cabo a avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe.

Alumnos con necesidades específicas de apoio educativo (ACNEAE)

ACNEAE son as siglas que corresponden a alumnos con necesidades específicas de apoio educativo. A **LOMCE** define a este alumnado como aquel que require unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, TDAH, polas súas altas capacidades intelectuais, por incorporarse tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou historia escolar.

O seu currículo terá como referencia os contidos e criterios de avaliación do nivel no que se atopan. O **departamento didáctico** elaborará aquelas adecuacións curriculares acordes coas necesidades destes alumnos facilitando o acceso ao currículo e adaptando, no seu caso, a metodoloxía e os instrumentos de avaliación.

Estes alumnos contarán cun **Plan de traballo individualizado** (PTI), unha vez que fosen identificados mediante avaliación psicopedagóxica polo correspondente orientador educativo do centro.

Niveis de atención á diversidade

A atención á diversidade debe converterse nun elemento definitorio da práctica docente e reflíctese en seis niveles:

- Atención á diversidade na programación de actividades.
- Atención á diversidade na metodoloxía.
- Organización do grupo ou aula.
- Atención á diversidade na avaliación.

a) Atención á diversidade na programación de actividades

É importante propoñer actividades de distinto tipo, xa que non todos os alumnos aprenden coas mesmas estratexias, coa mesma motivación, nin tan sequera coa mesma intensidade. Algunhas destas actividades poden ser:

- Actividades de repaso, reforzo e recuperación para os alumnos e alumnas que vaian máis atrasados.
- Actividades de ampliación e profundización para os máis avantaxados.
- Actividades nas que o alumno utilice diferentes estratexias (resolución de casos, debate, análise de datos, lectura e estudo de noticias e artigos de opinión...).
- Actividades de investigación que favorecen o traballo autónomo e permiten a cada alumno aplicar o ritmo e forma de traballo máis adecuados ás súas características.
- Atenderanse os intereses e motivacións persoais do alumno, permitindo que elixa entre distintos temas para a realización de traballos e proxectos de investigación.

b) Atención á diversidade na metodoloxía

A atención á diversidade tradúcese, metodolóxicamente, nun tratamento individualizado dos alumnos:

- Adaptaranse os exemplos e casos prácticos á súa experiencia.
- Partirase do nivel de desenvolvemento dos alumnos e das súas ideas previas.
- Procurarase incrementar a súa motivación e curiosidade para cada un dos temas.
- Procurarase a participación de todos, creando un clima agradable e de respecto.
- Abordaranse os contidos desde diversos puntos de vista e de distinta forma.

c) Organización do grupo ou aula

A disposición dos alumnos na aula dependerá da actividade que se estea realizando e, sobre todo, das características dos alumnos (nivel de motivación, dificultades de atención, problemas de audición ou visión, etc.). Concretamente, os alumnos con problemas de atención sentarán nas primeiras filas, así como os que teñan problemas de visión.

d) Atención á diversidade na avaliación

A avaliación personalizada, continua e integradora, facilita, en gran medida, a atención á diversidade dos alumnos, debido a que ten en conta o nivel de partida do mesmo, permite axustar e orientar o proceso de ensino e aprendizaxe ao progreso de cada alumno e tomar decisións adecuadas ás súas necesidades. Débense utilizar instrumentos diversos, xa que non todos os alumnos aprenden do mesmo xeito.

10. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non está prevista a realización de actividades complementarias ou extraescolares.

11. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A valoración dos procesos de ensinanza e da práctica docente realizaranse de acordo coas seguintes directrices: despois de cada avaliación ou, a o menos, ao termo das avaliacións primeira e final de xuño, os profesores do noso Departamento levarán a cabo a avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe cumprimentando o cuestionario adxunto. Ao termo da avaliación final, os resultados do cuestionario incluíranse na memoria final do Departamento.

O xefe do Departamento entregará ao equipo directivo unha valoración dos resultados deses cuestionarios usando como modelo o mesmo cuestionario. A partir destes resultados, deberanse modificar aqueles aspectos da práctica docente que fosen detectados como pouco axeitados ás características dos alumnos e ao contexto socioeconómico e cultural do centro.

Departamento encargado	Materia:	Profesor:						
AVALIACIÓN FINAL: Valora entre 1 e 4 (1=Mínimo e 4=Máximo) os seguintes indicadores:								
INDICADORES					1	2	3	4
21	Cumprimento da programación didáctica							
22	Informe aos alumnos dos criterios de avaliación e cualificación							
23	Informe aos alumnos dos coñecementos mínimos							
24	Selección dos contidos en función de cada grupo							
25	Programo as actividades según os contidos							
26	Programo as actividades según os distintos grupos							
27	Adopto estratexias metodolóxicas diversas atendendo á diversidade de mis alumnos							
28	As relacións dentro da aula son correctas							
29	Fomento a colaboración entre os alumnos por medio do traballo en grupo							
30	Facilito estratexias de aprendizaxe							
31	Propoño un plan de traballo antes de cada unidade							
32	Utilizo medios audiovisuais							
33	Utilizo medios informáticos							

34	Aplico os criterios de cualificación establecidos na programación				
35	Sigo o plan programado para o fomento da lectura				
36	Corrijo e explico os traballos e outras actividades				
37	Coordínome cos demais profesores do Departamento				
38	Informo do rendemento escolar dos meus alumnos				
39	Informo do comportamento dos meus alumnos				
40	Despois de valorar a aprendizaxe dos meus alumnos, presento no Departamento propostas de mellora				
SUXERENCIAS E PROPOSTAS DE MELLORA					

12. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Dende o Departamento analizaranse e valoraranse os resultados obtidos polos alumnos ao final da terceira avaliación que quedarán reflectidos na memoria final. Nesta memoria incluiremos a valoración do Departamento sobre a idoneidade da metodoloxía empregada, así como os materiais curriculares e didácticos empregados. Tamén incluiremos as propostas de mellora sen esquecermos das que corresponden a organización e aproveitamento de recursos.

Concrétanse na seguinte táboa os aspectos indicados na lexislación a avaliar dentro do proceso de ensinanza-aprendizaxe que corresponde ao noso Departamento:

DEPARTAMENTO ENCARGADO	ANÁLISE E VALORACIÓN
a) A organización e aproveitamento dos recursos do centro.	
b) A aplicación dos criterios de avaliación da aprendizaxe.	
c) As medidas de reforzo e apoio empregadas.	
d) A idoneidade da metodoloxía, así como dos materiais curriculares e didácticos empregados.	
PROPOSTAS DE MELLORA	

13. ENSINO A DISTANCIA

En caso de ser preciso o ensino a distancia, este terá as mesmas unidades didácticas, temporalización, obxectivos, competencias clave así como estándares de aprendizaxe que non contemplan actividades a levar a cabo no laboratorio.

En canto á **metodoloxía**, colgarase na aula virtual do centro, para cada unha das unidades didácticas que o requiran: apuntamentos, boletíns de exercicios, actividades do libro de texto, enlaces a páxinas web e emprego de simulacións virtuais. As sesións serán impartidas por videoconferencia empregando as ferramentas que aporte a Consellaría de Educación.

No caso de haber alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática, contactarase co equipo directivo para que este, á súa vez, contacte co concello a fin de que lle poidan enviar os apuntamentos, boletíns, etc.

Os **criterios de cualificación**, variarán tal e como se especificou no apartado correspondente.

VALORES ÉTICOS – 3º ESO

Índice

1. **Introdución e contextualización**
2. **Obxectivos da ESO**
3. **Contribución ás competencias clave**
4. **Relación entre obxectivos, secuenciación e temporalización de contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave e elementos transversais**
5. **Metodoloxía didáctica e recursos didácticos**
6. **Proxecto lector e plan TIC**
7. **Procedemento de avaliación**
8. **Medidas de atención á diversidade**
9. **Actividades complementarias e extraescolares**
10. **Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e da práctica docentes**
11. **Avaliación da programación didáctica**

12. Ensino a distancia

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A presente programación está destinada ao alumnado do CPI dos Dices, provincia de A Coruña. No CPI impártense as etapas de educación infantil, primaria e secundaria.

O Colexio está situado no lugar de Dices, no Concello de Rois. O Concello de Rois pertence á Comarca do Sar e está situado no sudoeste da Provincia da Coruña. Limita polo norte co concello de Brión; polo sur cos de Dodro e Rianxo; polo este cos de Padrón e Teo; e polo oeste co de Lousame. A extensión territorial deste concello é de 92,8 km² divididos entre doce parroquias.

Os alumnos proceden de concellos marcadamente rurais. Polo tanto teñen suficientes experiencias propias relacionadas coa Natureza. Pola contra, a súa aprendizaxe formal ocorreu en lugares diferentes polo que é de prever diversidade de alumnado.

O grupo 3º ESO A está formado por 5 alumnos.

A programación dos distintos contidos de Valores éticos na ESO reflicte os contidos oficiais, pero tendo en conta a diversidade do alumnado ao cal se dirixe.

Aténdese aos diferentes niveis de desenvolvemento das súas capacidades, aos seus intereses e ás súas expectativas.

A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.

Para a realización desta programación tómase como punto de partida o currículo da materia de Valores éticos para o ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, o decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (LOMLOE).

A programación docente está deseñada tendo en conta as características do alumnado ao que vai dirixido, o modelo de centro reflectido no Proxecto Educativo do Centro, e os principios de igualdade, calidade e inclusión no marco europeo que promulga a LOMLOE; ademais de toda a normativa que a desenvolve.

O valor da reflexión ética que ofrece a materia “**Valores Éticos**” debe centrarse en dotar ao alumnado dos instrumentos de racionalidade e obxectividade necesarios para que os seus xuízos valorativos teñan o rigor, a coherencia e a fundamentación racional que requiren, co fin de que as súas eleccións sexan dignas de guiar a súa conduta, a súa vida persoal e as súas relacións sociais.

2. OBXECTIVOS DA ESO

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

- a)** Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.
- b)** Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.
- c)** Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.
- d)** Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.
- e)** Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.
- f)** Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.
- g)** Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.
- h)** Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.
- i)** Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3. CONTRIBUCIÓN ÁS COMPETENCIAS CLAVE

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores **competencias sociais e cívicas (CSC)** está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da **competencia comunicación lingüística (CCL)**, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a **competencia de aprender a aprender (CAA)** como a de **sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)**, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a **competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)**, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a **competencia dixital (CD)**, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Concreción dos Elementos Transversais

Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitando o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.

Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

4. RELACIÓN ENTRE OBJETIVOS, SECUENCIACIÓN E TEMPORALIZACIÓN DE CONTIDOS, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN DE CADA UN, COMPETENCIAS CLAVE E ELEMENTOS TRANSVERSAIS

1ª AVALIACIÓN						
Bloque 4/UNIDADE 1: A xustiza e a política						
Obxectivos	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	Grao mínimo de consecución dos estándar de aprendizaxe	Competencias clave	Elementos transversais
<ul style="list-style-type: none"> • a • c • d • h • l 	<p>■ B4.1. A democracia como forma de goberno na que se plasman os principios éticos da DUDH.</p> <p>■ B4.2. O Estado de dereito.</p> <p>■ B4.3. Léxico da unidade: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.</p> <p>■ B4.4. División de poderes. A proposta de Montesquieu e a súa función de control do Estado por parte da cidadanía.</p>	<p>■ B4.1. Xustificar racionalmente a necesidade dos valores e principios éticos contidos na DUDH, como fundamento universal das democracias durante os séculos XX e XXI, destacando as súas características e a súa relación cos conceptos de "Estado de dereito" e "división de poderes".</p>	<p>■ VEB4.1.1. Fundamenta racionalmente e eticamente a elección da democracia como un sistema que está por riba doutras formas de goberno, polo feito de incorporar nos seus principios os valores éticos sinalados na DUDH.</p>	<p>■ Razona sobre a importancia da democracia como forma de goberno</p>	<p>■ CSC</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE ■ ECC
			<p>■ VEB4.1.2. Define o concepto de "Estado de dereito" e establece a súa relación coa defensa dos valores éticos e cívicos na sociedade democrática.</p>	<p>■ Coñece o significado de estado de dereito e a súa importancia nunha democracia</p>	<p>■ CCL</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
			<p>■ VEB4.1.3. Describe o significado dos seguintes conceptos e establece a relación entre eles: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.</p>	<p>■ VEB4.1.3. Describe o significado dos seguintes conceptos e establece a relación entre eles: democracia, cidadán/cidadá, soberanía, autonomía persoal, igualdade, xustiza, representatividade, etc.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CCL 	<ul style="list-style-type: none"> • CL • EOE
			<p>■ VEB4.1.4. Explica a división de poderes proposta por Montesquieu e a función que desempeñan o poder legislativo, o executivo e o xudicial no Estado democrático, como instrumento para evitar o monopolio do poder político e como medio que permite aos cidadáns e ás cidadás o control do Estado.</p>	<p>■ Explica as funcións que desempeñan o poder executivo, legislativo e xudicial</p>	<p>■ CSC</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.5. Deber moral da participación cidadá no exercicio da democracia. ■ B4.6. Riscos de democracias que violen os dereitos humanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.2. Recoñecer a necesidade da participación activa dos cidadáns e das cidadás na vida política do Estado coa finalidade de evitar os riscos dunha democracia que viole os dereitos humanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.2.1. Asume e explica o deber moral e civil que teñen os cidadáns e as cidadás de participar activamente no exercicio da democracia, coa finalidade de que se respecten os valores éticos e cívicos no seo do Estado. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a importancia de participar activamente no exercicio da democracia 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.2.2. Define a magnitude dalgúns dos riscos que existen nos gobernos democráticos cando non se respectan os valores éticos da DUDH (dexeneración en demagogía, ditadura das maiorías, escasa participación cidadá, etc.) e formula posibles medidas para evitalos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Coñece os riscos que existennos gobernos democráticos cando non se respectan os valores éticos da DUDH 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.7. A Constitución española: valores éticos nos que se fundamenta e conceptos preliminares que establece. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.3. Coñecer e valorar os fundamentos da Constitución española de 1978, identificando os valores éticos dos que parte e os conceptos preliminares que establece. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.3.1. Identifica e aprecia os valores éticos máis salientables nos que se fundamenta a Constitución española, e sinala a orixe da súa lexitimidade e a súa finalidade, mediante a lectura comprensiva e comentada do seu preámbulo. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Identifica e aprecia os valores éticos máis salientables nos que se fundamenta a Constitución española 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.3.2. Describe os conceptos preliminares delimitados na Constitución española e a súa dimensión ética (nación española, pluralidade ideolóxica ou papel e funcións atribuídas ás Forzas Armadas), a través da lectura comprensiva e comentada dos artigos 1 ao 9. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Describe os conceptos preliminares delimitados na Constitución española 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ c ■ d ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.8. Dereitos e liberdades públicas fundamentais na Constitución española. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.4. Amosar respecto pola Constitución española e identificar nela, mediante unha lectura explicativa e comentada, os dereitos e os deberes do individuo como persoa e cidadán ou cidadá, apreciando a súa adecuación á DUDH, coa finalidade de asumir de xeito consciente e responsable os principios de convivencia que ben 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.4.1. Sinala e comenta a importancia dos "dereitos e as liberdades públicas fundamentais da persoa" establecidos na Constitución: liberdade ideolóxica, relixiosa e de culto; carácter aconfesional do Estado; dereito á libre expresión de ideas e pensamentos; e dereito á reunión política e á libre asociación, e os seus límites. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sinala e comenta a importancia dos "dereitos e as liberdades públicas fundamentais da persoa" establecidos na Constitución 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE ■ ECC

		rexer no Estado español.				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.9. Adecuación da Constitución española aos principios éticos da DUDH. ■ B4.10. Deberes cidadáns na Constitución española. ■ B4.11. Responsabilidade fiscal e principios reitores da política social e económica na Constitución española. 	<ul style="list-style-type: none"> • B4.5. Sinalar e apreciar a adecuación da Constitución española aos principios éticos definidos pola DUDH, mediante a lectura comentada e reflexiva dos "dereitos e deberes dos cidadáns" (artigos do 30 ao 38) e dos "principios reitores da política social e económica" (artigos do 39 ao 52). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.5.1. Coñece e aprecia na Constitución española a súa adecuación á DUDH, e sinala os valores éticos en que se fundamentan os dereitos e os deberes dos cidadáns e das cidadás, así como os principios reitores da política social e económica. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Explica a adecuación da constitución española á DUDH 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.5.2. Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitución, e ordénaos segundo a súa importancia, xustificando a orde elixida. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Explica e asume os deberes cidadáns que establece a Constitució 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ECC ■ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.5.3. Achega razóns para xustificar a importancia que ten, para o bo funcionamento da democracia, o feito de que os cidadáns as cidadás sexan conscientes non só dos seus dereitos, senón tamén das súas obrigas como un deber cívico, xurídico e ético. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Razona a importancia de coñecer os dereitos e os debreres 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL ■ ECC
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.5.4. Recoñece a responsabilidade fiscal dos cidadáns e da cidadás, e a súa relación cos orzamentos xerais do Estado como un deber ético que contribúe ao desenvolvemento do ben común. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Recoñece a responsabilidade fiscal dos cidadáns e da cidadás 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ECC ■ CL ■ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ g ■ h ■ l ■ ñ 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.12. Estatuto de Autonomía de Galicia: título preliminar; título primeiro, capítulos I e II. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.6. Coñecer e valorar os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia segundo aparece no seu título preliminar e no título primeiro, capítulos I e II. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.6.1. Sinala e comenta, a través do traballo colaborativo, os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia recollidos no seu título preliminar. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Sinala e comenta, a través do traballo colaborativo, os elementos esenciais do Estatuto de autonomía de Galicia recollidos no seu título preliminar. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.6.2. Identifica e valora as características sinaladas no título I sobre o "poder galego". 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Identifica e valora as características sinaladas no título I sobre o "poder galego". 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.6.3. Identifica e valora as funcións e as características do Parlamento sinaladas no 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Identifica e valora as funcións e as características do 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL

			capítulo I, e da Xunta e a súa Presidencia, segundo o capítulo II.	Parlamento		
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ h ■ l 	<p>■ B4.13. Desenvolvemento histórico da Unión Europea (UE): obxectivos e valores éticos en que se fundamenta, de acordo coa DUDH.</p> <p>■ B4.14. Logros alcanzados pola UE en beneficio dos seus cidadáns e das súas cidadás.</p>	<p>■ B4.7. Coñecer os elementos esenciais da UE, analizando os beneficios recibidos e as responsabilidades adquiridas polos estados membros e a súa cidadanía, coa finalidade de recoñecer a súa utilidade e os logros alcanzados por esta.</p>	<p>■ VEB4.7.1. Describe a integración económica e política da UE, o seu desenvolvemento histórico desde 1951, os seus obxectivos e os valores éticos nos que se fundamenta, de acordo coa DUDH.</p>	<p>■ Identifica as institucións da UE</p>	<p>■ CSC</p>	<p>■ CL</p> <p>■ EOE</p>
			<p>■ VEB4.7.2. Identifica e aprecia a importancia dos logros alcanzados pola UE e o beneficio que estes supuxeron para a vida dos cidadáns e das cidadás (anulación de fronteiras e restricións alfandegueiras, libre circulación de persoas e capitais, etc.), así como as obrigas adquiridas en diferentes ámbitos (económico, político, da seguridade e a paz, etc.).</p>	<p>■ Valora a importancia dos logros acadados pola UE e o beneficio que supuxeron para a vida da cidadanía</p>	<p>■ CSC</p>	<p>■ ECC</p> <p>■ EOE</p> <p>■ CL</p>

2ª AVALIACIÓN

Bloque 5/UNIDADE 2: Os valores éticos, o dereito, a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH) e outros tratados internacionais sobre dereitos humanos

9	a	<p>■ B5.1. Relación entre ética e dereito.</p> <p>■ B5.2. Relación entre legalidade e lexitimidade.</p>	<p>■ B5.1. Sinalar a vinculación entre a ética, o dereito e a xustiza, a través do coñecemento das súas semellanzas, diferenzas e relacións, e analizar o significado dos termos de legalidade e lexitimidade.</p>	<p>■ VEB5.1.1. Busca e selecciona información en páxinas web, para identificar as diferenzas, semellanzas e vínculos existentes entre a Ética e o Dereito, e entre a legalidade e a lexitimidade, elaborando e presentando conclusións fundamentadas.</p>	<p>■ Busca en internet as diferenzas e semellanzas entre a Ética e o Dereito</p>	<p>■ CAA</p> <p>■ CD</p>	<p>■ TIC</p> <p>■ CA</p> <p>■ E</p> <p>■ CL</p> <p>■ EOE</p>
10	b						
11	e						
12	h						
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ e ■ g ■ h 	<p>■ B5.3. Xustificación das normas xurídicas.</p> <p>■ B5.4. Convencionalismo dos sofistas</p> <p>■ B5.5. Iusnaturalismo. Iusnaturalismo de Locke.</p>	<p>■ B5.2. Explicar o problema da xustificación das normas xurídicas, a través da análise das teorías do dereito natural ou iusnaturalismo, o</p>	<p>■ VEB5.2.1. Elabora en grupo unha presentación con soporte dixital sobre a teoría iusnaturalista do dereito, o seu obxectivo e as súas características, identificando na teoría de Locke un exemplo desta no que se refire á orixe das leis xurídicas, a súa validez e as funcións que lle atribúe ao Estado.</p>	<p>■ Coñece algunhas concepcións acerca do fundamento dos dereitos humanos, pero non é capaz de comparalas e expresar unha opinión razoada sobre elas</p>	<p>■ CD</p> <p>■ CSC</p>	<p>■ TIC</p> <p>■ CA</p> <p>■ E</p> <p>■ CL</p> <p>■ EOE</p>	

■ I	■ B5.6. Iuspositivismo de Kelsen.	convencionalismo e o positivismo xurídico, identificando a súa aplicación no pensamento xurídico de determinados/as filósofos/as, coa finalidade de ir conformando unha opinión argumentada sobre a fundamentación ética das leis.	■ VEB5.2.2. Destaca e valora, no pensamento sofista, a distinción entre "physis" e "nomos", describindo a súa contribución ao convencionalismo xurídico, e elabora conclusións argumentadas arredor deste tema.	■ Identifica a diferenza entre "physis" e "nomos"	■ CCEC	■ CL ■ EOE
			■ VEB5.2.3. Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen, nomeadamente no relativo á validez das normas e dos criterios que utiliza, especialmente o de eficacia, e a relación que establece entre a ética e o dereito.	■ Analiza información sobre o positivismo xurídico de Kelsen	■ CCEC	■ CL ■ EOE
			■ VEB5.2.4. Recorre ao espírito emprendedor e á iniciativa persoal para elaborar unha presentación con medios informáticos, en colaboración co grupo, comparando as tres teorías do dereito e explicando as súas conclusións.	■ Usa as TIC para comparar as tres teorías do dereito	■ CAA ■ CD ■ CSIEE	■ ECC ■ EOE ■ TIC ■ CA ■ E
■ a ■ b ■ d ■ e ■ h ■ I	■ B5.7. Elaboración da DUDH e creación da ONU. Circunstancias históricas, obxectivos de ambos os acontecementos e papel da DUDH como código ético de conduta dos estados.	■ B5.3. Analizar o momento histórico e político que impulsou a elaboración da DUDH e a creación da ONU, coa finalidade de entendela como unha necesidade do seu tempo, cuxo valor continúa vixente como fundamento ético universal da lexitimidade do dereito e dos estados.	■ VEB5.3.1. Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo.	■ Explica a función da DUDH como un código ético recoñecido polos países integrantes da ONU, coa finalidade de promover a xustiza, a igualdade e a paz en todo o mundo.	■ CSC	■ EOE ■ ECC
			■ VEB5.3.2. Contrasta información dos acontecementos históricos e políticos que orixinaron a DUDH, entre eles o uso das ideoloxías nacionalistas e racistas que defendían a superioridade duns homes sobre outros, chegando ao extremo do Holocausto xudeu, así como a discriminación e o exterminio de todas as persoas que non pertencesen a unha determinada etnia, a un modelo físico, a unha relixión, a unhas ideas políticas, etc.	■ Contrasta información dos acontecementos históricos e políticos que orixinaron a DUDH	■ CAA	■ TIC ■ E ■ ECC ■ CL ■ EOE
			■ VEB5.3.3. Sinala os obxectivos da creación da ONU e a data en que se asinou a DUDH, e valora a importancia deste feito para a historia da	■ Sinala os obxectivos da creación da ONU e a data en que se asinou a DUDH, e valora	■ CCEC	■ EOE

			humanidade.	a importancia deste feito para a historia da humanidade.		
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ g ■ h ■ l 	<p>■ B5.8. Estrutura da DUDH: os seus artigos e os tipos de dereito.</p>	<p>■ B5.4. Interpretar e apreciar o contido e a estrutura interna da DUDH, coa finalidade de coñecela e propiciar o seu aprecio e respecto.</p>	<p>■ VEB5.4.1. Constrúe un esquema sobre a estrutura da DUDH, que se compón dun preámbulo e 30 artigos que poden clasificarse da seguinte maneira:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Os artigos 1 e 2 refírense aos dereitos inherentes a todas as persoas: a liberdade, a igualdade, a fraternidade e a non-discriminación. ■ Os artigos do 3 ao 11 refírense aos dereitos individuais. ■ Os artigos do 12 ao 17 establecen os dereitos do individuo en relación coa comunidade. ■ Os artigos do 18 ao 21 sinalan os dereitos e as liberdades políticas. ■ Os artigos do 22 ao 27 céntranse nos dereitos económicos, sociais e culturais. ■ Finalmente, os artigos do 28 ao 30 refírense á interpretación de todos eles, ás condicións necesarias para o seu exercicio e aos seus límites. 	<p>■ Elabora un cadro que recolle a estrutura da DUDH, pero dunha forma incompleta: só recolle os dereitos individuais, os dereitos e liberdades políticas e os dereitos económicos e sociais.</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.4.2. Elabora unha campaña, en colaboración co grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do dereito e a democracia, no seu medio escolar, familiar e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Elabora unha campaña, en colaboración co grupo, coa finalidade de difundir a DUDH como fundamento do dereito e a democracia, no seu medio escolar, familiar e social. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCEC ■ CSC ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ EOE ■ CL
<ul style="list-style-type: none"> • b • h • l 	<p>■ B5.9. Xeracións de dereitos e feitos históricos que influíron no seu desenvolvemento.</p>	<p>■ B5.5. Comprender o desenvolvemento histórico dos dereitos humanos como unha conquista da humanidade</p>	<p>■ VEB5.5.1. Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos da primeira xeración (dereitos civís e políticos), da segunda xeración (económicos, sociais e culturais) e da terceira (dereitos dos pobos á solidariedade, ao desenvolvemento e á paz).</p>	<p>■ Describe os feitos máis influentes no desenvolvemento histórico dos dereitos humanos</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCEC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ c 	<p>■ B5.10. Problemas aos que se enfrenta o exercicio dos dereitos civís e</p>	<p>■ B5.6. Avaliar, utilizando o xuízo crítico, a magnitude dos</p>	<p>■ VEB5.6.1. Investiga mediante información obtida en distintas fontes, sobre os problemas e os retos da aplicación da DUDH, no que se refire ao</p>	<p>■ Obtén información acerca dalgúns problemas que ten a aplicación da DUDH no campo</p>	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ■ TIC ■ CA

<ul style="list-style-type: none"> ■ d ■ e 	políticos da DUDH.	problemas aos que se enfrenta a aplicación da DUDH.	exercicio de dereitos civís (destacando os problemas relativos á intolerancia, a exclusión social, a discriminación da muller, a violencia de xénero e a existencia de actitudes como a homofobia, o racismo, a xenofobia, o acoso laboral e escolar, etc.) e dos dereitos políticos (guerras, terrorismo, ditaduras, xenocidio, refuxiados/as políticos/as, etc.).	dos Dereitos civís e políticos	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ECC ■ CL ■ EOE
--	--------------------	---	---	--------------------------------	---	--

3ª AVALIACIÓN

Bloque 6/UNIDADE 3: Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e ■ f ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B6.1. Necesidade de criterios éticos na investigación científica. Progreso científico-técnico e valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B6.1. Recoñecer que existen casos en que a investigación científica non é neutral, senón que está determinada por intereses políticos, económicos, etc., mediante a análise da idea de progreso e a súa interpretación equivocada, cando os obxectivos non respectan un código ético fundamentado na DUDH. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.1.1. Obtén e selecciona información, traballando en colaboración, dalgúns casos nos que a investigación científica e tecnolóxica non foi guiada nin é compatible cos valores éticos da DUDH, xerando impactos negativos nos ámbitos humano e ambiental, sinalando as causas. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Evalúa o impacto positivo e negativo que ciencia e a tecnoloxía poden ter nalgúns ámbitos da vida humana 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CD ■ CMCCT ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ TIC ■ E ■ ECC ■ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.1.2. Diserta, colaborando en grupo, sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos, o respecto á dignidade humana e o seu medio, e elabora e expón conclusións. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Discute sobre a idea de progreso na ciencia e a súa relación cos valores éticos 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CMCCT 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE
			<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB6.1.3. Selecciona e contrasta información, colaborando en grupo, sobre algunhas das ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e a tecnoloxía para o contorno ambiental e para a vida (explotación descontrolada dos recursos naturais, destrución de hábitats, contaminación química e industrial, choiva ácida, cambio climático, desertificación, etc.). 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Investiga sobre as ameazas da aplicación indiscriminada da ciencia e da tecnoloxía para o contorno ambiental e a vida 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CMCCT ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE ■ TIC ■ CA

5. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

Instrumentos de avaliación	Criterios de calificación
<p>■ Actividades. Estarán recollidas no caderno do alumno, que o profesor inspeccionará periodicamente na clase e, unha vez por trimestre, recollerá para a súa avaliación. Trátase de actividades que o alumno realizará na clase ou en casa e que consistirán fundamentalmente en:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realización de actividades de reforzo e afianzamento do visto na unidade, extraídas da plataforma EDIXGAL. 2. Procura de información para completar ou aclarar o visto en clase. 3. Análise de textos. 4. Actividades de reflexión sobre as películas proxectadas en clase. <p>En caso de suspensión das actividades lectivas presenciais, ou confinamento de toda ou parte da clase, a xestión das actividades realizarase a través de EDIXGAL.</p>	<p>Representarán o 80% da nota por avaliación; é dicir, 8 puntos sobre 10. No suposto de suspensión de actividades lectivas presenciais a porcentaxe subirá ao 90%.</p>
<p>■ Actitude. Neste apartado valorarase:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atención ás explicacións do profesor e participación activa e positiva nas clases (consultando dúbidas, respondendo as preguntas, intervindo nos debates...). 2. Preocupación pola correcta realización das actividades encomendadas e pola súa entrega nos prazos marcados polo profesor. <p>Para a observación sistemática da actitude do alumno utilizarase o diario de clase do profesor.</p>	<p>Representará o 20% da nota, 2 puntos sobre 10. Será do 10% no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais.</p>

6. METODOLOXÍA DIDÁCTICA. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O proceso de ensino-aprendizaxe da área de Valores Éticos non se limita ao ámbito dos coñecementos. Unha materia como esta, que pretende unha **formación integral** do alumno, debe considerar tamén os procedementos que permitan a adquisición de capacidades e estratexias para un traballo autónomo e, ao mesmo tempo, o desenvolvemento de **valores e actitudes** de convivencia democrática que fagan posible a actitude crítica do alumnado e que faciliten a súa inserción na sociedade na que viven.

O punto de partida de todo o proceso de ensino-aprendizaxe deben de ser os **coñecementos previos** do alumnado para proceder a partir de aí, cun espírito sempre construtivo, á análise crítica dos mesmos.

Conforme a este principio, propóñense as seguintes **orientacións metodolóxicas**:

- Trataremos de evitar un mero proceso de imposición externa de contidos para dar **protagonismo ao alumno**. Trátase de que sexan os alumnos, nun proceso continuo de intercambio de opinións, coñecementos e experiencias, tanto persoais como alleas, os encargados de **construír a súa propia aprendizaxe**, logrando, desta forma, alcanzar os obxectivos.
- Trataremos de potenciar aquelas actividades orientadas a **aprender a razoar e argumentar**, de modo crítico e autónomo, tal e como vén recollido na obxectivos da área.

Iniciarase cada unidade cunhas cuestións iniciais que se exporán aos alumnos na **primeira sesión** e que permitirá obter a información necesaria (detectar os seus coñecementos e experiencias previos) para orientar o proceso de ensino-aprendizaxe e anticipar algúns dos conceptos máis importantes que se irán abordando no resto da unidade.

Durante as **seguintes sesións**, os alumnos realizarán as actividades seleccionadas de entre as que se ofrecen na nosa aula virtual de EDIXGAL (curtos, contos, crucigramas, quebracabezas, etc.) ou outras que poida achegar o profesor. Estas son moi numerosas e de diferente natureza; de feitos algunhas delas requiren o uso da internet e as novas tecnoloxías, polo que se decidirá, en función do tempo dispoñible e, sobre todo, do interese que suscitase o tema en cuestión, se traballalas na aula de forma oral ou ben facelo por escrito. Tamén consideramos a posibilidade de que algunhas delas poidan ser realizadas en casa polo alumno para ser revisadas na próxima sesión.

En caso de suspensión de actividades lectivas presenciais ou confinamento dalgún alumno ou alumnos, utilizarase a aula Virtual EDIXGAL e as videoconferencias a través de Webex para conectar cos alumnos, propoñer actividades e realizar un seguimento e apoio na realización das mesmas.

Traballar por competencias.

O traballo por competencias implica que o alumnado adquira un maior protagonismo. Na E. S.O., o alumnado debe desenvolver un pensamento e unha actitude críticos que se fundamenten en valores éticos. Por este motivo exporemos **actividades**, tarefas e proxectos cun **transfondo ético** que o alumnado deba realizar, de forma individual ou en grupo.

Procuraremos utilizar **métodos activos** que favorezan a participación, a socialización e a creatividade. Durante este curso, polas condicións especiais impostas polo COVID-19, non se van a propoñer traballos en grupo, serán todos individuais. Esta liña metodolóxica sitúa ao estudante como **protagonista** directo da súa propia aprendizaxe para que desta maneira consiga unha maior **autonomía** na súa aprendizaxe que lle permita elaborar o seu proxecto de vida, asumindo de forma consciente e reflexiva o exercicio da súa liberdade.

Tentaremos desenvolver o proceso de ensino-aprendizaxe sempre a partir de aprendizaxes que estean baseados na **experiencia**, onde o alumnado poida construír o coñecemento desde a súa propia experiencia. Esta forma de proceder permitirá ao alumnado coñecer e interiorizar os valores éticos de forma comprensiva e significativa.

Recursos e materiais didácticos.

- Aula Virtual da materia EDIXGAL onde atoparán o manual e todo o material que a profesora considere necesario.
- Recursos multimedia:
 - Curtos
 - Contos
 - Quebracabezas
 - Crucigramas
 - Sopas de letras
 - Xogos en liña...
 - Ferramentas 2.0
 - Novas tecnoloxías da información e da comunicación (ordenador)
 - Películas e lecturas recomendadas cuxos títulos figuran ao principio e ao final de cada unha das 6 UD.

7. PROXECTO LECTOR E AO PLAN TIC

A) Contribuiremos ao **plan lector** mediante a lectura do libro de texto (dixital), de textos achegados pola profesora, recomendaranse a lectura de libros que propoñemos neste apartado e o visionado de película e curtos. Solicitaremos o uso de fondos para a adquisición deste material que a día de hoxe non está dispoñible na nos Biblioteca.

■ Listaxe de libros de lectura recomendados:

Decidir a los 16. Juan J. López Martínez

Bajo el paraguas azul. Elena Martínez

Cuentos con corazón. Mati Morata

Ética para Amador. Fernando Sabater

Las furias. Jordi Sierra I Fabra

La buena suerte. Álex Rovira

Los caminos de la felicidad. G. Trespademe

La piel de la memoria. Jordi Sierra I Fabra
Campos de fresas. Jordi Sierra I Fabra
Los juegos del hambre. Suzanne Collins
Maldito karma. David Safier
El monje que vendió su Ferrari. R. Sharma
Divergente. Verónica Roth
El infierno de Marta. Pasqual Alapont
El niño con el pijama de rayas. J. Boyne
Cometas en el cielo. Khaled Hosseini
Rebelión en la granja. George Orwell
Política para Amador. Fernando Sabater
Ensayo sobre la ceguera. José Saramago

Criterios de avaliación:

- Realización de actividades de comprensión sobre os contidos lidos. Estas actividades, recollidas no caderno de actividades, corríxense cando se recollen este ao final da avaliación, e a nota computa no apartado de actividades que supón o 80% da nota da materia.

- No caso de películas e curtos, despois da proxección pasaremos ao alumnado un cuestionario sobre os mesmos, con varios tipos de preguntas:

- Preguntas referidas ao contido concreto da película para comprobar o grao de seguimento e comprensión da mesma.

- Preguntas nas que o alumno ten que relacionar o visto na película cos contidos tratados en clase ao longo do trimestre.

- Preguntas de ampliación nas que o alumno ten que buscar información sobre aspectos concretos que aparecen en película.

O cuestionario corríxirase e poñeráselle unha nota, computando esta en o apartado de actividades da segunda ou da terceira avaliación.

Os curtos que imos ir proxectando ao longo de cada bloque serán obxecto dunha análise e comentario en clase, dirixido polo profesor e onde os alumnos expresarán oralmente, e ocasionalmente por escrito, os seus puntos de vista dunha forma razoada e crítica.

■ **Listado de películas recomendadas aos alumnos das que se seleccionarán dúas para proxectar na aula:**

Arde Mississippi. Alan Parker, 1988.

Oriente es oriente. Damien O'Donnell, 1999.

Los chicos del coro. Christophe Barratier, 2004. **El gran dictador.** Charles Chaplin, 1940.

La lengua de las mariposas. José Luis Cuerda, 1999.

La vendedora de rosas. Víctor Gaviria, 1998.

Intocable. Olivier Nakache y Éric Toledano, 2011.

La ola. Dennis Gansel, 2008.

Flor del desierto. Sherry Hormann, 2009.

La isla. Michael Bay, 2005.

Blade Runner. Ridley Scott, USA, 1982.

B) Contribuiremos ao **plan TIC** mediante o uso do ordenador e da pizarra dixital para a proxección de cortos e películas. Unha vez vistas as películas o alumando debe traballar sobre un cuestionario que inclúe preguntas que lles esixen buscar información sobre cuestións relacionadas coa película e o que vimos na clase. Parte da información estará colgada en EDIXGAL e parte da información está en internet.

Usaremos tamén diferentes recursos didácticos multimedia que nos permitirán profundizar en diferentes contidos da materia.

8. PROCEDIMENTO DE AVALIACIÓN

8.1. AVALIACIÓN INICIAL.

Posto que esta materia comeza a impartirse durante este curso, a avaliación inicial centrarase máis ben en aspectos procedementais e de revisión de ideas preconcebidas sobre algúns temas relacionados coa materia. Para este propósito pasaremos aos alumnos un texto con preguntas para calibrar a súa capacidade de comprensión, síntese e manexo de vocabulario.

Así mesmo, ao comezo de cada bloque temático, exporemos aos alumnos unhas cuestións iniciais co mesmo propósito.

8.2. PROCEDIMENTO DE AVALIACIÓN CONTINUA.

Tal como despréndese dos apartados anteriores, en especial dos instrumentos de avaliación, o procedemento de avaliación que imos seguir durante o presente curso descansará en dous apartados: as **actividades** realizadas polo alumno en casa ou en clase e recollidas no caderno de actividades ou enviadas a través da aula Virtual e a **actitude**.

No referente ás **actividades**, revisarase periodicamente o caderno de actividades para levar un control do traballo dos alumnos. No caso de actividades que os alumnos teñan que realizar a través da aula Virtual, tanto no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais, confinamento dalgún alumno ou porque así o decida o profesor nun determinado momento, farase un seguimento periódico das mesmas para comprobar se todos os alumnos están a seguir o plan de traballo establecido polo profesor. Isto servirá tamén como indicador para calcular a nota de actitude. Unha vez por trimestre, recollerase o caderno para proceder á súa avaliación e a nota resultante sumarase á nota das actividades realizadas a través da aula Virtual se este fóra o caso. Nas actividades aplicarase o acordo adoptado polo Centro en CCP para aplicar descontos na nota por deficiencias relativas ás normas de expresión.

A nota de **actitude** decidirase en función da observación directa do alumno en clase: atención, participación, esmero na realización das actividades..., e do seguimento do traballo na aula Virtual: esmero na realización de todas as actividades, realización das mesmas nos prazos establecidos,...

No caso de que un alumno suspendese unha avaliación deberá proceder a unha revisión das actividades entregadas ou, en caso de non entregalas proceder á súa entrega nos prazos propostos polo profesor. .

A nota final será a media aritmética das tres avaliacións. No caso de ter que proceder a un redondeo na nota terase en conta a evolución do alumno ao longo do curso.

8.3. PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN EXTRAORDINARIA.

Aqueles alumnos que non superen o curso na convocatoria ordinaria poderán presentarse á convocatoria extraordinaria de xuño. Nesta convocatoria extraordinaria de xuño os alumnos deberán entregar unha batería de actividades propostas polo profesor e que se pasarán a cada alumno coas notas no mes de xuño ou se subirán directamente a EDIXGAL. A entrega destas actividades por parte do alumno realizarase na data e lugar establecidos polo Centro no calendario de probas extraordinarias de xuño, no caso de que sexa posible acudir fisicamente ao Centro. No caso de producirse un confinamento, o alumno entregará ditas actividades a través da aula Virtual, tendo como data tope a establecida no calendario de probas extraordinarias de xuño polo Centro. O profesor procederá a corrixir as devanditas actividades sobre 10 puntos, debendo obter unha puntuación igual ou superior a **4,5** para superar a materia.

8.4. PROCEDEMENTO PARA O SEGUIMENTO E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Neste curso non hai alumnos que teñan esta materia pendente.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADE

As capacidades, motivacións e intereses dos nosos alumnos e alumnas son diferentes. Por esta razón, algúns deles poden requirir unha atención especial. Así pois, antes de decidir as medidas de atención á diversidade, é necesario solicitar información sobre aqueles aspectos que poden ser relevantes á hora de dar resposta ás necesidades do noso alumnado, como son:

- O número de alumnos e alumnas.
- As características físicas da aula.
- O funcionamento do grupo e a súa disciplina.
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que traballar no grupo.
- Disponibilidade de recursos, sobre todo no referente aos medios informáticos.
- Nivel académico e hábitos de estudo.
- Experiencias previas en tarefas e traballos colaborativos.

- Os casos de alumnos que teñan necesidades educativas especiais.

Avaliación inicial

É moi importante realizar unha avaliación previa coa que obter información achega do grupo e de cada un dos alumnos e alumnas. Esta avaliación inicial permite ao docente:

- Identificar aqueles casos que requiran un maior seguimento no seu proceso de aprendizaxe (alumnos con necesidades educativas especiais, altas capacidades...).
- Establecer o procedemento máis adecuado para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe do alumnado.
- Iniciar posibles adaptacións curriculares para aqueles casos que o requiran.
- Decidir que medidas organizativas adoptar: tipo de agrupamentos, localización de espazos, xestión do tempo, etc.
- Decidir o modo e os tempos nos que levar a cabo a avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe.

Alumnos con necesidades específicas de apoio educativo (ACNEAE)

ACNEAE son as siglas que corresponden a alumnos con necesidades específicas de apoio educativo. A **LOMCE** define a este alumnado como aquel que require unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, TDAH, polas súas altas capacidades intelectuais, por incorporarse tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou historia escolar.

O seu currículo terá como referencia os contidos e criterios de avaliación do nivel no que se atopan. O **departamento didáctico** elaborará aquelas adecuacións curriculares acordadas coas necesidades destes alumnos facilitando o acceso ao currículo e adaptando, no seu caso, a metodoloxía e os instrumentos de avaliación.

Estes alumnos contarán cun **Plan de traballo Individualizado** (PTI), unha vez que fosen identificados mediante avaliación psicopedagóxica polo correspondente orientador educativo do centro.

Niveis de atención á diversidade

A atención á diversidade debe converterse nun elemento definitorio da práctica docente e reflíctese en seis niveis:

- Atención á diversidade na programación de actividades.
- Atención á diversidade na metodoloxía.
- Organización do grupo ou aula.
- Atención á diversidade na avaliación.

a) Atención á diversidade na programación de actividades

É importante propoñer actividades de distinto tipo, xa que non todos os alumnos aprenden coas mesmas estratexias, coa mesma motivación, nin tan sequera coa mesma intensidade. Algunhas destas actividades poden ser:

- Actividades de repaso, reforzo e recuperación para os alumnos e alumnas que vaian máis atrasados.
- Actividades de ampliación e profundización para os máis avantaxados.
- Actividades nas que o alumno utilice diferentes estratexias (resolución de casos, debate, análise de datos, lectura e estudo de noticias e artigos de opinión...).
- Actividades de investigación que favorecen o traballo autónomo e permiten a cada alumno aplicar o ritmo e forma de traballo máis adecuados ás súas características.
- Atenderanse os intereses e motivacións persoais do alumno, permitindo que elixa entre distintos temas para a realización de traballos e proxectos de investigación.

b) Atención á diversidade na metodoloxía

A atención á diversidade tradúcese, metodolóxicamente, nun tratamento individualizado dos alumnos:

- Adaptarase os exemplos e casos prácticos á súa experiencia.
- Partirase do nivel de desenvolvemento dos alumnos e das súas ideas previas.
- Procurarase incrementar a súa motivación e curiosidade para cada un dos temas.
- Procurarase a participación de todos, creando un clima agradable e de respecto.
- Abordarase os contidos desde diversos puntos de vista e de distinta forma.

c) Organización do grupo ou aula

A disposición dos alumnos na aula dependerá da actividade que se estea realizando e, sobre todo, das características dos alumnos (nivel de motivación, dificultades de atención, problemas de audición ou visión, etc.). Concretamente, os alumnos con problemas de atención sentarán nas primeiras filas, así como os que teñan problemas de visión.

d) Atención á diversidade na avaliación

A avaliación personalizada, continua e integradora, facilita, en gran medida, a atención á diversidade dos alumnos, debido a que ten en conta o nivel de partida do mesmo, permite axustar e orientar o proceso de ensino e aprendizaxe ao progreso de cada alumno e tomar decisións adecuadas ás súas necesidades. Débense utilizar instrumentos diversos, xa que non todos os alumnos aprenden do mesmo xeito.

10. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non está prevista a realización de actividades complementarias ou extraescolares.

11. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A valoración dos procesos de ensinanza e da práctica docente realizaranse de acordo coas seguintes directrices: despois de cada avaliación ou, a o menos, ao termo das avaliacións primeira e final de xuño, os profesores do noso Departamento levarán a cabo a avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe cumprimentando o cuestionario adxunto. Ao termo da avaliación final, os resultados do cuestionario inclúiranse na memoria final do Departamento.

O xefe do Departamento entregará ao equipo directivo unha valoración dos resultados deses cuestionarios usando como modelo o mesmo cuestionario. A partir destes resultados, deberanse modificar aqueles aspectos da práctica docente que fosen detectados como pouco axeitados ás características dos alumnos e ao contexto socioeconómico e cultural do centro.

Departamento encargado	Materia:	Profesor:			
AVALIACIÓN FINAL: Valora entre 1 e 4 (1=Mínimo e 4=Máximo) os seguintes indicadores:					
INDICADORES					
		1	2	3	4
41	Cumprimento da programación didáctica				
42	Informe aos alumnos dos criterios de avaliación e cualificación				
43	Informe aos alumnos dos coñecementos mínimos				
44	Selecciono os contidos en función de cada grupo				
45	Programo as actividades según os contidos				
46	Programo as actividades según os distintos grupos				
47	Adopto estratexias metodolóxicas diversas atendendo á diversidade de mis alumnos				
48	As relacións dentro da aula son correctas				
49	Fomento a colaboración entre os alumnos por medio do traballo en grupo				
50	Facilito estratexias de aprendizaxe				
51	Propoño un plan de traballo antes de cada unidade				
52	Utilizo medios audiovisuais				
53	Utilizo medios informáticos				
54	Aplico os criterios de cualificación establecidos na programación				
55	Sigo o plan programado para o fomento da lectura				
56	Corrijo e explico os traballos e outras actividades				
57	Coordínome cos demais profesores do Departamento				
58	Informe do rendemento escolar dos meus alumnos				
59	Informe do comportamento dos meus alumnos				
60	Despois de valorar a aprendizaxe dos meus alumnos, presento no Departamento propostas de mellora				
SUXERENCIAS E PROPOSTAS DE MELLORA					

12. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Dende o Departamento analizaranse e valoraranse os resultados obtidos polos alumnos ao final da terceira avaliación que quedarán reflectidos na memoria final. Nesta memoria incluiremos a valoración do Departamento sobre a idoneidade da metodoloxía empregada, así como os materiais curriculares e didácticos empregados. Tamén incluiremos as propostas de mellora sen esquecermos das que corresponden a organización e aproveitamento de recursos.

Concrétanse na seguinte táboa os aspectos indicados na lexislación a avaliar dentro do proceso de ensinanza-aprendizaxe que corresponde ao noso Departamento:

DEPARTAMENTO ENCARGADO	ANÁLISE E VALORACIÓN
a) A organización e aproveitamento dos recursos do centro.	
b) A aplicación dos criterios de avaliación da aprendizaxe.	
c) As medidas de reforzo e apoio empregadas.	
d) A idoneidade da metodoloxía, así como dos materiais curriculares e didácticos empregados.	
PROPOSTAS DE MELLORA	

13. ENSINO A DISTANCIA

En caso de ser preciso o ensino a distancia, este terá as mesmas unidades didácticas, temporalización, obxectivos, competencias clave así como estándares de aprendizaxe que non contemplan actividades a levar a cabo no laboratorio.

En canto á **metodoloxía**, colgarase na aula virtual do centro, para cada unha das unidades didácticas que o requiran: apuntamentos, boletíns de exercicios, actividades do libro de texto, enlaces a páxinas web e emprego de simulacións virtuais. As sesións serán impartidas por videoconferencia empregando as ferramentas que aporte a Consellaría de Educación.

No caso de haber alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática, contactarase co equipo directivo para que este, á súa vez, contacte co concello a fin de que lle poidan enviar os apuntamentos, boletíns, etc.

Os **criterios de cualificación**, variarán tal e como se especificou no apartado correspondente.

Índice

1. **Introdución e contextualización**
2. **Obxectivos da ESO**
3. **Contribución ás competencias clave**
4. **Relación entre obxectivos, secuenciación e temporalización de contidos, criterios de avaliación, estándares de aprendizaxe e grao mínimo de consecución de cada un, competencias clave e elementos transversais**
5. **Metodoloxía didáctica e recursos didácticos**
6. **Proxecto lector e plan TIC**
7. **Procedemento de avaliación**
8. **Medidas de atención á diversidade**
9. **Actividades complementarias e extraescolares**
10. **Indicadores de logro para avaliar o proceso de ensino e da práctica docentes**
11. **Avaliación da programación didáctica**
12. **Ensino a distancia**

1. INTRODUCCIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN

A presente programación está destinada ao alumnado do CPI dos Dices, provincia de A Coruña. No CPI impártense as etapas de educación infantil, primaria e secundaria.

O Colexio está situado no lugar de Dices, no Concello de Rois. O Concello de Rois pertence á Comarca do Sar e está situado no sudoeste da Provincia da Coruña. Limita polo norte co concello de Brión; polo sur cos de Dodro e Rianxo; polo este cos de Padrón e Teo; e polo oeste co de Lousame. A extensión territorial deste concello é de 92,8 km² divididos entre doce parroquias.

Os alumnos proceden de concellos marcadamente rurais. Polo tanto teñen suficientes experiencias propias relacionadas coa Natureza. Pola contra, a súa aprendizaxe formal ocorreu en lugares diferentes polo que é de prever diversidade de alumnado.

O grupo 4º ESO A está formado por 5 alumnos.

A programación dos distintos contidos de Valores éticos na ESO reflicte os contidos oficiais, pero tendo en conta a diversidade do alumnado ao cal se dirixe.

Aténdese aos diferentes niveis de desenvolvemento das súas capacidades, aos seus intereses e ás súas expectativas.

A materia de Valores Éticos ten como obxectivo básico orientar o alumnado adolescente na escolla do seu proxecto de vida persoal. A orientación de Valores Éticos permitirá que ese proxecto se vaia enchendo de xeito acorde coa racionalidade práctica. Isto supón que o proxecto, por racional, vai requirir virtudes intelectuais como o rigor, a coherencia, a honradez intelectual ou o apego á realidade. Pola dimensión práctica desa racionalidade, o proxecto requirirá que o alumnado vaia construíndo, desde a reflexión, un código ético de valores e normas que determinarán as súas decisións para guiar a súa conduta de tal xeito que realce a súa dignidade persoal e, ao mesmo tempo, permita a súa realización plena e feliz como persoas e a promoción de relacións sociais marcadas polo recoñecemento das outras persoas, o respecto cara a elas, e pola finalidade de alcanzar cotas cada vez maiores de xustiza, tanto no nivel máis próximo á persoa como no nivel global.

Para a realización desta programación tómase como punto de partida o currículo da materia de Valores éticos para o ámbito territorial da Comunidade Autónoma de Galicia, o decreto 86/2015, do 25 de xuño, polo que se establece o currículo da educación secundaria obrigatoria e do bacharelato na Comunidade Autónoma de Galicia (LOMLOE).

A programación docente está deseñada tendo en conta as características do alumnado ao que vai dirixido, o modelo de centro reflectido no Proxecto Educativo do Centro, e os principios de igualdade, calidade e inclusión no marco europeo que promulga a LOMLOE; ademais de toda a normativa que a desenvolve.

O valor da reflexión ética que ofrece a materia “**Valores Éticos**” debe centrarse en dotar ao alumnado dos instrumentos de racionalidade e obxectividade necesarios para que os seus xuízos valorativos teñan o rigor, a coherencia e a fundamentación racional que requiren, co fin de que as súas eleccións sexan dignas de guiar a súa conduta, a súa vida persoal e as súas relacións sociais.

2. OBXECTIVOS DA ESO

A educación secundaria obrigatoria contribuirá a desenvolver nos alumnos e nas alumnas as capacidades que lles permitan:

a) Asumir responsablemente os seus deberes, coñecer e exercer os seus dereitos no respecto ás demais persoas, practicar a tolerancia, a cooperación e a solidariedade entre as persoas e os grupos, exercitarse no diálogo, afianzando os dereitos humanos e a igualdade de trato e de oportunidades entre mulleres e homes, como valores comúns dunha sociedade plural, e prepararse para o exercicio da cidadanía democrática.

b) Desenvolver e consolidar hábitos de disciplina, estudo e traballo individual e en equipo, como condición necesaria para unha realización eficaz das tarefas da aprendizaxe e como medio de desenvolvemento persoal.

c) Valorar e respectar a diferenza de sexos e a igualdade de dereitos e oportunidades entre eles. Rexeitar a discriminación das persoas por razón de sexo ou por calquera outra condición ou circunstancia persoal ou social. Rexeitar os estereotipos que supoñan discriminación entre homes e mulleres, así como calquera manifestación de violencia contra a muller.

d) Fortalecer as súas capacidades afectivas en todos os ámbitos da personalidade e nas súas relacións coas demais persoas, así como rexeitar a violencia, os prexuízos de calquera tipo e os comportamentos sexistas, e resolver pacificamente os conflitos.

e) Desenvolver destrezas básicas na utilización das fontes de información, para adquirir novos coñecementos con sentido crítico. Adquirir unha preparación básica no campo das tecnoloxías, especialmente as da información e a comunicación.

f) Concibir o coñecemento científico como un saber integrado, que se estrutura en materias, así como coñecer e aplicar os métodos para identificar os problemas en diversos campos do coñecemento e da experiencia.

g) Desenvolver o espírito emprendedor e a confianza en si mesmo, a participación, o sentido crítico, a iniciativa persoal e a capacidade para aprender a aprender, planificar, tomar decisións e asumir responsabilidades.

h) Comprender e expresar con corrección, oralmente e por escrito, na lingua galega e na lingua castelá, textos e mensaxes complexas, e iniciarse no coñecemento, na lectura e no estudo da literatura.

i) Comprender e expresarse nunha ou máis linguas estranxeiras de maneira apropiada.

l) Coñecer, valorar e respectar os aspectos básicos da cultura e da historia propias e das outras persoas, así como o patrimonio artístico e cultural. Coñecer mulleres e homes que realizaran achegas importantes á cultura e á sociedade galega, ou a outras culturas do mundo.

m) Coñecer e aceptar o funcionamento do propio corpo e o das outras persoas, respectar as diferenzas, afianzar os hábitos de coidado e saúde corporais, e incorporar a educación física e a práctica do deporte para favorecer o desenvolvemento persoal e social. Coñecer e valorar a dimensión humana da sexualidade en toda a súa diversidade. Valorar criticamente os hábitos sociais relacionados coa saúde, o consumo, o coidado dos seres vivos e o medio ambiente, contribuíndo á súa conservación e á súa mellora.

n) Apreciar a creación artística e comprender a linguaxe das manifestacións artísticas, utilizando diversos medios de expresión e representación.

ñ) Coñecer e valorar os aspectos básicos do patrimonio lingüístico, cultural, histórico e artístico de Galicia, participar na súa conservación e na súa mellora, e respectar a diversidade lingüística e cultural como dereito dos pobos e das persoas, desenvolvendo actitudes de interese e respecto cara ao exercicio deste dereito.

o) Coñecer e valorar a importancia do uso da lingua galega como elemento fundamental para o mantemento da identidade de Galicia, e como medio de relación interpersoal e expresión de riqueza cultural nun contexto plurilingüe, que permite a comunicación con outras linguas, en especial coas pertencentes á comunidade lusófona.

3. CONTRIBUCIÓN ÁS COMPETENCIAS CLAVE

No plano didáctico, Valores Éticos contribúe á consecución das competencias clave. Resulta evidente que o obxectivo de alcanzar maiores **competencias sociais e cívicas (CSC)** está na súa propia constitución como materia. Pero a reflexión ética tamén require a posta en práctica da **competencia comunicación lingüística (CCL)**, pola necesidade de rigor e claridade na exposición das propias ideas, e da capacidade dialóxica para comprender os puntos de vista alleos e aprender deles. Tamén resulta indispensable fomentar tanto a **competencia de aprender a aprender (CAA)** como a de **sentido da iniciativa e espírito emprendedor (CSIEE)**, pois ambas inciden na necesidade de crecemento persoal, tanto na orde do exercicio dos procesos cognitivos como na do aprecio pola creatividade, o sentido crítico e o non-estancamento. Para a reflexión ética, ademais, é necesario coñecer e dialogar con pensadores/as que, coas súas teorías antropolóxicas, éticas e políticas, foron moldeando tanto a nosa cultura como os valores de respecto, non-violencia, liberdade, igualdade entre as persoas, solidariedade e pluralismo; valores que son o corazón da Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH). É desde eses valores como tamén se analiza o traballo científico e tecnolóxico, polo que tamén se traballa a **competencia matemática e as competencias básicas en ciencia e tecnoloxía (CMCCT)**, non desde unha perspectiva substantiva, pero si desde a análise da actividade científico tecnolóxica como actividade que debe ser acorde a valores éticos universais, tanto nos seus procedementos como nos resultados que dela se poidan obter. Por último, a materia préstase a desenvolver nos alumnos e nas alumnas, tanto en traballos colaborativos como en tarefas individuais, a **competencia dixital (CD)**, que lles permita acceder e seleccionar información, procesala e plasmar as súas creacións en produtos cunha innegable capacidade para a comunicación.

Concreción dos Elementos Transversais

Poucas materias afondan no tratamento dos elementos transversais do currículo como a de Valores Éticos, tendo algún deses elementos, como a educación cívica e constitucional, como parte nuclear, e necesitado o concurso dos outros, como a comprensión de lectura, a corrección na expresión oral e escrita, o uso de ferramentas para a comunicación audiovisual e outros elementos de TIC, ou a aposta polo emprendemento como antítese do estancamento e a pasividade. Pero, ademais, na materia abórdanse temas como o desenvolvemento sustentable, o abuso e o maltrato de persoas con discapacidade, ou o fomento da igualdade de oportunidades, porque nestes e en outros é a reflexión ética a quen ten que orientar a nosa conduta.

Apúntase, tamén, a oportunidade que brinda a materia para pór en práctica metodoloxías didácticas activas e contextualizadas que faciliten a participación do alumnado en traballos cooperativos, a realización de tarefas, a

aprendizaxe baseada en problemas, o estudo de casos, o traballo por retos, etc., metodoloxías todas elas que lle confiren ao alumnado o papel de axente activo da súa propia formación.

4. RELACIÓN ENTRE CONTIDOS, TEMPORALIZACIÓN, CRITERIOS DE AVALIACIÓN, ESTÁNDARES DE APRENDIZAXE E GRAO MÍNIMO DE CONSECUCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

Os **estándares de aprendizaxe** describen e concretan os criterios de avaliación e mostran o grao de consecución dos mesmos. Para realizar o seguimento de cada un dos estándares de aprendizaxe expónse actividades, tarefas e proxectos (individuais e en grupo) orientados a obter evidencias que permitan ao profesor avaliar o grao de consecución dos obxectivos propostos en cada unha das unidades didácticas.

Esta **non é unha proposta pechada**, senón que se pode modificar, en función das circunstancias que rodean toda acción educativa, como son: as características do grupo, o seu interese, motivación, hábitos de estudo, etc.

* Niveles de adquisición: (1) ESCASO (2) BAJO (3) ALTO (4) EXCELENTE

2. GRAO MÍNIMO DE CONSECUCCIÓN PARA SUPERAR A MATERIA

1ª AVALIACIÓN									
Bloque 1UNIDADE 1: A dignidade da persoa									
Obxectivos	Competencias clave	Elementos transversais	Contidos	Criterios de avaliación	Estándares de aprendizaxe	* Nivel de adquisición			
						1	2*	3	4
<ul style="list-style-type: none"> • a • b • c • d • h 	<ul style="list-style-type: none"> • CSC • CCL • CAA 	<ul style="list-style-type: none"> • CL • ECC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.1. A dignidade do ser humano como valor básico no que se asenta a DUDH. ■ B1.2. Atributos esenciais do ser humano na DUDH: razón, conciencia e liberdade. ■ B1.3. Léxico do bloque: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B1.1. Interpretar e valorar a importancia da dignidade da persoa como o valor do que parte e no que se fundamenta a DUDH, subliñando os atributos inherentes á natureza humana e os dereitos inalienables e universais que derivan dela, como o punto de partida sobre o que deben xirar os valores éticos nas relacións humanas a nivel persoal, social, estatal e universal. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.1.1. Identifica a orixe dos dereitos inalienables e universais que establece a DUDH na dignidade do ser humano en tanto que persoa e os atributos inherentes á súa natureza. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.1.2. Identifica na DUDH os atributos esenciais do ser humano: razón, conciencia e liberdade. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB1.1.3. Relaciona adecuadamente os termos e as expresións seguintes, que se utilizan na DUDH: dignidade da persoa, fraternidade, liberdade humana, trato digno, xuízo xusto, trato inhumano ou degradante, detención arbitraria, presunción de inocencia, discriminación, violación de dereitos, etc. 				

Bloque 2/UNIDADE 2: A comprensión, o respecto e a igualdade nas relacións interpersoais

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CD ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE ■ TIC ■ CA ■ E 	<p>■ B2.1. Dereitos e liberdades dos individuos establecidos na DUDH que o Estado debe respectar.</p>	<p>■ B2.1. Explicar, baseándose na DUDH, os principios que deben rexer as relacións entre a cidadanía e o Estado, co fin de favorecer o seu cumprimento na sociedade en que viven.</p>	<p>■ VEB2.1.1. Comenta, segundo o establecido pola DUDH nos artigos do 12 ao 17, os dereitos do individuo que o Estado debe respectar e fomentar, nas relacións existentes entre ambos.</p>			
					<p>■ VEB2.1.2. Explica os límites do Estado que establece a DUDH nos artigos do 18 ao 21, ao determinar as liberdades dos cidadáns e das cidadás que este debe protexer e respectar.</p>			
					<p>■ VEB2.1.3. Elabora unha presentación con soporte informático e audiovisual que ilustre os contidos máis sobresaíntes tratados no tema, e expón as súas conclusións de xeito argumentado.</p>			
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ c ■ d ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCEC ■ CCL ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL ■ ECC ■ E 	<p>■ B2.2. Fenómeno da socialización global.</p> <p>■ B2.3. Perigos da socialización global á marxe dos valores éticos universais.</p> <p>■ B2.4. Medios de comunicación de masas e socialización global. Conflito entre liberdade de expresión outros dereitos.</p>	<p>■ B2.2. Explicar en que consiste a socialización global e a súa relación cos medios de comunicación masiva, valorando os seus efectos na vida e no desenvolvemento moral das persoas e da sociedade, e reflexionar acerca do papel que deben ter a ética e o Estado en relación con este tema.</p>	<p>■ VEB2.2.1. Describe e avalía o proceso de socialización global, mediante o que se produce a interiorización de valores, normas, costumes, etc.</p>			
					<p>■ VEB2.2.2. Sinala os perigos que encerra o fenómeno da socialización global se se desenvolve á marxe dos valores éticos universais, e debate acerca da necesidade de establecer límites éticos e xurídicos neste tema.</p>			
					<p>■ VEB2.2.3. Diserta acerca do impacto que teñen os medios de comunicación masiva na vida moral das persoas e da sociedade, expresando as súas opinións con rigor intelectual.</p>			
					<p>■ VEB2.2.4. Valora a necesidade dunha regulación ética e xurídica en relación co uso de medios de comunicación masiva, respectando o dereito á información e á liberdade de expresión que posúen os cidadáns e as cidadás.</p>			

Bloque 3/UNIDADE 3: A reflexión ética

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ f ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC ■ CMCCT ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE ■ ECC 	<p>■ B3.1. Importancia e valor da reflexión ética como defensa dos DDHH.</p> <p>■ B3.2. Novos campos da ética aplicada: profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.</p>	<p>■ B3.1. Recoñecer que a necesidade dunha regulación ética é fundamental no mundo actual de grandes e rápidos cambios, debido á magnitude dos perigos aos que se enfrenta o ser humano, polo que resulta necesaria a súa actualización e a ampliación aos novos campos de acción da persoa, co fin de garantir o cumprimento dos dereitos humanos.</p>	<p>• VEB3.1.1. Xustifica racionalmente e estima a importancia da reflexión ética no século XXI, como instrumento de protección dos dereitos humanos ante o perigo que poden representar entes posuidores de grandes intereses políticos e económicos e grupos violentos, que teñen ao seu alcance armamento de grande alcance científico e tecnolóxico, capaces de pór en grande risco os dereitos fundamentais da persoa.</p>				
					<p>■ VEB3.1.2. Sinala algúns dos novos campos aos que se aplica a ética (profesional, bioética, ambiente, economía, empresa, ciencia e tecnoloxía, etc.).</p>				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ g ■ h ■ m 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ ECC ■ EOE 	<p>■ B3.3. Proxecto de vida persoal: límites e oportunidades que ofrecen as circunstancias persoais, e valores éticos que serven como guía.</p>	<p>■ B3.2. Comprender e apreciar a importancia que teñen para o ser humano do século XXI as circunstancias que o rodean, salientando os límites que lle impoñen e as oportunidades que lle ofrecen para a elaboración do seu proxecto de vida, conforme os valores éticos que libremente elixe e que dan sentido á súa existencia.</p>	<p>■ VEB3.2.1. Describe e avalía as circunstancias que no momento actual o/a rodean, identificando as limitacións e as oportunidades que se lle formulan desde as perspectivas social, laboral, educativa, económica, familiar, afectiva, etc., co obxecto de deseñar, a partir delas, o seu proxecto de vida persoal, determinando libremente os valores éticos que deben guialo/a.</p>				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL 	<p>■ B3.4. Éticas formais e éticas materiais.</p> <p>■ B3.5. Ética kantiana: carácter formal. Autonomía da persoa como valor ético fundamental.</p>	<p>■ B3.3. Distinguir os principais valores éticos nos que se fundamentan as éticas formais, establecendo a súa relación coa ética kantiana e sinalando a importancia que este filósofo lle atribúe á autonomía da persoa como valor ético fundamental.</p>	<p>■ VEB3.3.1. Define os elementos distintivos das éticas formais e compáraos cos relativos ás éticas materiais.</p>				
					<p>■ VEB3.3.2. Explica as características da ética kantiana (formal, universal e racional), así como a importancia da súa achega á ética universal.</p>				
					<p>■ VEB3.3.3. Aprecia, na ética kantiana, o seu fundamento na autonomía da persoa como valor ético esencial e a súa manifestación no imperativo categórico e as súas formulacións.</p>				

<ul style="list-style-type: none"> ■ b ■ c ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CD ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ EOE ■ CL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.6. Ética do discurso, de Apel e Habermas, como ética formal. Relación coa ética de Kant. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B3.4. Identificar a ética do discurso, de Habermas e de Apel como unha ética formal, que salienta o valor do diálogo e o consenso na comunidade, como procedemento para atopar normas éticas xustas. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB3.4.1. Identifica a ética do discurso como unha ética formal e describe en que consiste o imperativo categórico que formula, sinalando as similitudes e as diferenzas que posúe co imperativo da ética de Kant. 				
Bloque 4/UNIDADE 4: A xustiza e a política									
13 a 14 c 15 d 16 h 17 l	<ul style="list-style-type: none"> • CSC 	<ul style="list-style-type: none"> • CL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.1. Democracia e xustiza. ■ B4.2. Deberes cívicos como cumprimento de valores éticos e como defensa e difusión dos dereitos humanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.1. Concibir a democracia non só como unha forma de goberno, senón como un estilo de vida cidadá, consciente do seu deber como elemento activo da vida política, colaborando na defensa e na difusión dos dereitos humanos tanto na súa vida persoal como na social. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.1.1. Comprende a importancia que ten para a democracia e a xustiza, que os cidadáns e as cidadás coñezan e cumpran os seus deberes (defensa dos valores éticos e cívicos, coidado e conservación de todos os bens e servizos públicos, participación na elección de representantes políticos/as, respecto e tolerancia á pluralidade de ideas e de crenzas, acatamento das leis e das sentenzas dos tribunais de xustiza, pagamento dos impostos establecidos, etc.). 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ c ■ d ■ h ■ l 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ EOE ■ ECC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.3. Perigos dunha globalización sen valores éticos. ■ B4.4. Promoción dos DDHH por parte dos Estados: fomento e ensino dos valores éticos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B4.2. Reflexionar acerca do deber da cidadanía e dos Estados de promover o ensino e a difusión dos valores éticos como instrumentos indispensables para a defensa da dignidade e os dereitos humanos, ante o perigo que o fenómeno da globalización pode representar para a destrución do planeta e a deshumanización da persoa. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.2.1. Diserta e elabora conclusións, en grupo, acerca das terribles consecuencias que pode ter para o ser humano o fenómeno da globalización, se non se establece unha regulación ética e política (egoísmo, desigualdade, interdependencia, internacionalización dos conflitos armados, imposición de modelos culturais determinados por intereses económicos que promoven o consumismo e a perda de liberdade humana, etc.). 				
						<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB4.2.2. Comenta o deber ético e político que teñen todos os estados, ante os riscos da globalización, de tomar medidas de protección dos dereitos humanos, nomeadamente a obriga de fomentar o ensino dos valores éticos e a súa vixencia, e a necesidade de respectalos en todo o mundo (deber de contribuír na construción dunha sociedade xusta e solidaria, fomentando a tolerancia, o respecto aos dereitos das demais persoas; honestidade, lealdade, pacifismo, prudencia, e mutua comprensión mediante o diálogo, a defensa e protección da natureza, etc.). 			

3ª AVALIACIÓN

Bloque 5/UNIDADE 5: Os valores éticos, o Dereito e a Declaración Universal dos Dereitos Humanos (DUDH)

<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CSIEE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.1. Dereito e leis: finalidade, características e xustificación ética. ■ B5.2. Conflitos entre principios éticos individuais e principios normativos sociais. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.1. Apreciar a necesidade das leis xurídicas no Estado, para garantir o respecto aos dereitos humanos, e disertar acerca dalgúns dilemas morais nos que existe un conflito entre os deberes éticos, relativos á conciencia da persoa, e os deberes cívicos que lle impoñen as leis xurídicas. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.1.1. Explica a finalidade e as características das leis xurídicas dentro do Estado e a súa xustificación ética, como fundamento da súa lexitimidade e da súa obediencia. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.1.2. Debate acerca da solución de problemas nos que hai un conflito entre os valores e principios éticos do individuo e os da orde civil, formulando solucións razoadas, en casos como os de desobediencia civil e obxección de conciencia. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CAA ■ CD ■ CCL 	<ul style="list-style-type: none"> ■ TIC ■ CA ■ E ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.3. Teoría da xustiza de Rawls: posición orixinal e veo de ignorancia; criterio de imparcialidade; función dos dous principios de xustiza. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.2. Disertar acerca da teoría de Rawls baseada na xustiza como equidade e como fundamento ético do dereito, e emitir un xuízo crítico acerca dela. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.2.1. Procura información en internet co fin de definir os principais conceptos utilizados na teoría de Rawls e establece unha relación entre eles (posición orixinal e veo de ignorancia, criterio de imparcialidade e función dos dous principios de xustiza que propón). 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.2.2. Realiza un xuízo crítico acerca da teoría de Rawls e explica a súa conclusión argumentada acerca dela. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ c ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC ■ CCED ■ CD ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ EOE ■ CL ■ CA ■ TIC ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.4. Os DDHH como ideais irrenunciáveis. ■ B5.5. Deficiencias na aplicación dos DDHH referidos ao económico e ao social. ■ B5.6. Organizacións que traballan pola defensa dos DDHH. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.3. Valorar a DUDH como conxunto de ideais irrenunciáveis, tendo presentes os problemas e as deficiencias na súa aplicación, especialmente no relativo ao ámbito económico e social, indicando a importancia das institucións e os/as voluntarios/as que traballan pola defensa dos dereitos humanos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.3.1. Xustifica racionalmente a importancia dos dereitos humanos como ideais para alcanzar polas sociedades e os Estados, e recoñece os retos que aínda teñen que superar. 				
					<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.3.2. Sinala algunha das deficiencias no exercicio dos dereitos económicos e sociais (pobreza, e falta de acceso á educación, á saúde, ao emprego, á vivenda, etc.). 				

					<ul style="list-style-type: none"> • VEB5.3.3. Empeñe a elaboración dunha presentación, con soporte informático e audiovisual, acerca dalgúns institucións e voluntarios/as que, en todo o mundo, traballan pola defensa e respecto dos dereitos humanos: Organización das Nacións Unidas (ONU) e os seus organismos, como FAO, Organismo Internacional de Enerxía Atómica (OIEA), Organización Mundial da Saúde (OMS), Organización das Nacións Unidas para a Educación, a Ciencia e a Cultura (UNESCO), etc., organizacións non gobernamentais como Greenpeace, UNICEF, Cruz Vermella, Media Lúa Vermella, etc., así como o Tribunal Internacional de Xustiza, o Tribunal de Xustiza da Unión Europea, etc. 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ b ■ d ■ e ■ g ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CCL ■ CSC ■ CD 	<ul style="list-style-type: none"> ■ E ■ CL ■ EOE ■ CA ■ TIC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.7. Dereito á seguridade e a paz. ■ B5.8. Compromiso coa paz e a solidariedade coas vítimas da violencia. ■ B5.9. Ameazas á paz. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.4. Entender a seguridade e a paz como un dereito recoñecido na DUDH (no seu artigo 3) e como un compromiso dos españois e das españolas a nivel nacional e internacional (preámbulo da Constitución española), identificando e avaliando o perigo das novas ameazas que xurdiron nos últimos tempos. 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.4.1. Diserta, en pequenos grupos, acerca da seguridade e a paz como un dereito fundamental das persoas, e aprecia a súa importancia para o exercicio do dereito á vida e á liberdade, elaborando e expresando as súas conclusións (artigo 3 da DUDH). ■ VEB5.4.2. Toma conciencia do compromiso dos españois e das españolas coa paz, como unha aspiración colectiva e internacional recoñecida na Constitución española, e rexeita a violación dos dereitos humanos, amosando solidariedade coas vítimas da violencia. ■ VEB5.4.3. Empeñe a elaboración dunha presentación, con soporte audiovisual, sobre algunhas das novas ameazas para a paz e a seguridade no mundo actual (terrorismo, desastres ambientais, catástrofes naturais, mafias internacionais, pandemias, ataques cibernéticos, tráfico de armas de destrución masiva, de persoas e de órganos, etc.). 				
<ul style="list-style-type: none"> ■ a ■ d ■ h 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CSC 	<ul style="list-style-type: none"> ■ CL ■ EOE 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.10. As Forzas Armadas na Constitución española. ■ B5.11. Misións das 	<ul style="list-style-type: none"> ■ B5.5. Coñecer a misión atribuída na Constitución española ás Forzas Armadas e a súa relación cos compromisos que España ten cos organismos internacionais a 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VEB5.5.1. Coñece, analiza e asume como cidadán ou cidadá os compromisos internacionais realizados por España en defensa da paz e a protección dos dereitos humanos, como membro de organismos internacionais (ONU, OTAN, UE, etc.). 				

			Forzas Armadas. ■ B5.12. Conflitos armados: importancia das organizacións internacionais na súa prevención e na súa solución.	favor da seguridade e a paz, reflexionando acerca da importancia do dereito internacional para regular e limitar o uso e as aplicación da forza e do poder.	■ VEB5.5.2. Explica a importancia da misión das forzas armadas (artigo 15 da lei de defensa nacional) en materia de defensa e seguridade nacional, de dereitos humanos e de promoción da paz, e a súa contribución en situacións de emerxencia e axuda humanitaria, tanto nacionais como internacionais.				
					■ VEB5.5.3. Analiza as consecuencias dos conflitos armados a nivel internacional, apreciando a importancia das organizacións internacionais que promoven e vivían o cumprimento dun dereito internacional fundamentado na DUDH.				
Bloque 6/UNIDADE 6: Os valores éticos e a súa relación coa ciencia e a tecnoloxía.									
■ a ■ b ■ e ■ f ■ h ■ m	■ CAA ■ CMCCT ■ CSC ■ CSIEE	■ CL ■ TIC ■ CA ■ EOE	■ B6.1. Validez ética dos proxectos científicos e tecnolóxicos.	■ B6.1. Identificar criterios que permitan avaliar, de xeito crítico e reflexivo, os proxectos científicos e tecnolóxicos, co fin de valorar a súa idoneidade en relación co respecto aos dereitos e valores éticos da humanidade.	■ VEB6.1.1. Utiliza información de forma selectiva para atopar algúns criterios que cumpra ter en conta para estimar a viabilidade de proxectos científicos e tecnolóxicos, considerando a idoneidade ética dos obxectivos que pretenden e a avaliación dos riscos e as consecuencias persoais, sociais e ambientais que a súa aplicación poida ter.				
■ a ■ d ■ f ■ g ■ h	■ CMCCT ■ CSC ■ CSIEE	■ ECC ■ CA ■ CL ■ EOE	■ B6.2. Códigos deontolóxicos dos axentes sociais.	■ B6.2. Estimar a necesidade de facer cumprir unha ética deontolóxica a científicos/as, tecnólogos/as e outros/as profesionais.	■ VEB6.2.1. Comprende e explica a necesidade de apoiar a creación e o uso de métodos de control, e a aplicación dunha ética deontolóxica para científicos/as e tecnólogos/as e, en xeral, para todas as profesións, fomentando a aplicación dos valores éticos no mundo laboral, financeiro e empresarial.				

5. INSTRUMENTOS DE AVALIACIÓN E CRITERIOS DE CALIFICACIÓN

Instrumentos de avaliación	Criterios de calificación
<p>■ Actividades. Estarán recollidas no caderno do alumno, que o profesor inspeccionará periodicamente na clase e, unha vez por trimestre, recollerá para a súa avaliación. Trátase de actividades que o alumno realizará na clase ou en casa e que consistirán fundamentalmente en:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Realización de actividades de reforzo e afianzamento do visto na unidade, extraídas da plataforma EDIXGAL. 2. Procura de información para completar ou aclarar o visto en clase. 3. Análise de textos. 4. Actividades de reflexión sobre as películas proxectadas en clase. <p>En caso de suspensión das actividades lectivas presenciais, ou confinamento de toda ou parte da clase, a xestión das actividades realizarase a través de EDIXGAL.</p>	<p>Representarán o 80% da nota por avaliación; é dicir, 8 puntos sobre 10. No suposto de suspensión de actividades lectivas presenciais a porcentaxe subirá ao 90%.</p>
<p>■ Actitude. Neste apartado valorarase:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Atención ás explicacións do profesor e participación activa e positiva nas clases (consultando dúbidas, respondendo as preguntas, intervindo nos debates...). 2. Preocupación pola correcta realización das actividades encomendadas e pola súa entrega nos prazos marcados polo profesor. <p>Para a observación sistemática da actitude do alumno utilizarase o diario de clase do profesor.</p>	<p>Representará o 20% da nota, 2 puntos sobre 10. Será do 10% no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais.</p>

A continuación, presentamos algunas herramientas (rúbricas) que pueden ser de gran utilidad para la evaluación de los elementos que, de una u otra manera, integran el proceso de enseñanza-aprendizaje.

Modelo de rúbrica para la evaluación de la actitud y el rendimiento del alumno			
	NUNCA	ÁS VECES	SEMPRE
¿Asiste a clase todos los días?			
¿Lleva el material a clase todos los días?			
¿Está atento a las intervenciones del profesor y compañeros?			
¿Consulta dudas?			
¿Participa en los debates?			
¿Preocúpase por la correcta realización de las actividades encomendadas?			
¿Muestra una actitud de respeto hacia el profesor y resto de compañeros?			

Modelo de rúbrica para la evaluación del cuaderno-diario de clase			
	BAIXO	MEDIO	ALTO
¿La portada del cuaderno incluye nombre y apellidos, el título de la materia, el curso y grupo?			
¿Cuida la ortografía y la presentación (orden y limpieza)?			
¿Respecta los márgenes y organiza correctamente las actividades realizadas a lo largo de cada unidad?			
¿Realiza las actividades encomendadas?			
¿Corrige las actividades siguiendo las explicaciones del profesor?			
¿Entrega el cuaderno para su revisión en la fecha indicada?			

Modelo de rúbrica para que el profesor evalúe el proceso de enseñanza-aprendizaje			
	N O	ÁS VECES	SÍ
Realizo una evaluación inicial y ajusto la programación a las características de mi alumnado.			
Planteo alguna actividad para detectar los conocimientos previos en cada unidad.			
Reviso y corrijo de forma habitual las actividades propuestas en el aula y fuera de ella.			
Proporciono información a mis alumnos sobre su desempeño en las actividades realizadas y doy pautas para mejorarlas.			
Optimo el tiempo disponible para el desarrollo de cada unidad didáctica.			
Propoño actividades individuales y de grupo para reforzar y ampliar los contenidos.			
Utilizo dispositivos audiovisuales u otros tipos para apoyar las explicaciones de los contenidos.			
Promuevo el trabajo cooperativo y mantengo una comunicación fluida con mis alumnos y alumnas.			
Planteo actividades que permitan la adquisición de los estándares de aprendizaje asignados a la materia VALORES ÉTICOS .			

Utilizo distintas ferramentas de avaliación en función do nivel dos alumnos e dos contidos tratados na unidade.			
Informo convenientemente ao alumnado dos resultados obtidos, así como de calquera outra incidencia.			

6. METODOLOXÍA DIDÁCTICA. MATERIAIS E RECURSOS DIDÁCTICOS

O proceso de ensino-aprendizaxe da área de Valores Éticos non se limita ao ámbito dos coñecementos. Unha materia como esta, que pretende unha **formación integral** do alumno, debe considerar tamén os procedementos que permitan a adquisición de capacidades e estratexias para un traballo autónomo e, ao mesmo tempo, o desenvolvemento de **valores e actitudes** de convivencia democrática que fagan posible a actitude crítica do alumnado e que faciliten a súa inserción na sociedade na que viven.

O punto de partida de todo o proceso de ensino-aprendizaxe deben de ser os **coñecementos previos** do alumnado para proceder a partir de aí, cun espírito sempre construtivo, á análise crítica dos mesmos.

Conforme a este principio, propóñense as seguintes **orientacións metodolóxicas**:

- Trataremos de evitar un mero proceso de imposición externa de contidos para dar **protagonismo ao alumno**. Trátase de que sexan os alumnos, nun proceso continuo de intercambio de opinións, coñecementos e experiencias, tanto persoais como alleas, os encargados de **construír a súa propia aprendizaxe**, logrando, desta forma, alcanzar os obxectivos.
- Trataremos de potenciar aquelas actividades orientadas a **aprender a razoar e argumentar**, de modo crítico e autónomo, tal e como vén recollido na obxectivos da área.

Iniciarase cada unidade cunhas cuestións iniciais que se exporán aos alumnos na **primeira sesión** e que permitirá obter a información necesaria (detectar os seus coñecementos e experiencias previos) para orientar o proceso de ensino-aprendizaxe e anticipar algúns dos conceptos máis importantes que se irán abordando no resto da unidade.

Durante as **seguintes sesións**, os alumnos realizarán as actividades seleccionadas de entre as que se ofrecen na nosa aula virtual de EDIXGAL (curtos, contos, crucigramas, quebra-cabezas, etc.) ou outras que poida achegar o profesor. Estas son moi numerosas e de diferente natureza; de feitos algunhas delas requiren o uso da internet e as novas tecnoloxías, polo que se decidirá, en función do tempo dispoñible e, sobre todo, do interese que suscitase o tema en cuestión, se traballalas na aula de forma oral ou ben facelo por escrito. Tamén consideramos a posibilidade de que algunhas delas poidan ser realizadas en casa polo alumno para ser revisadas na próxima sesión.

En caso de suspensión de actividades lectivas presenciais ou confinamento dalgún alumno ou alumnos, utilizarase a aula Virtual EDIXGAL e as videoconferencias a través de Webex para conectar cos alumnos, propoñer actividades e realizar un seguimento e apoio na realización das mesmas.

Traballar por competencias.

O traballo por competencias implica que o alumnado adquira un maior protagonismo. Na E. S.O., o alumnado debe desenvolver un pensamento e unha actitude críticos que se fundamenten en valores éticos. Por este

motivo exporemos **actividades**, tarefas e proxectos cun **transfondo ético** que o alumnado deba realizar, de forma individual ou en grupo.

Procuraremos utilizar **métodos activos** que favorezan a participación, a socialización e a creatividade. Durante este curso, polas condicións especiais impostas polo COVID-19, non se van a propoñer traballos en grupo, serán todos individuais. Esta liña metodolóxica sitúa ao estudante como **protagonista** directo da súa propia aprendizaxe para que desta maneira consiga unha maior **autonomía** na súa aprendizaxe que lle permita elaborar o seu proxecto de vida, asumindo de forma consciente e reflexiva o exercicio da súa liberdade.

Tentaremos desenvolver o proceso de ensino-aprendizaxe sempre a partir de aprendizaxes que estean baseados na **experiencia**, onde o alumnado poida construír o coñecemento desde a súa propia experiencia. Esta forma de proceder permitirá ao alumnado coñecer e interiorizar os valores éticos de forma comprensiva e significativa.

Recursos e materiais didácticos.

- Aula Virtual da materia EDIXGAL onde atoparán o manual e todo o material que a profesora considere necesario.
- Recursos multimedia:
 - Curtos
 - Contos
 - Quebracabezas
 - Crucigramas
 - Sopas de letras
 - Xogos en liña...
 - Ferramentas 2.0
 - Novas tecnoloxías da información e da comunicación (ordenador)
 - Películas e lecturas recomendadas cuxos títulos figuran ao principio e ao final de cada unha das 6 UD.

7. PROXECTO LECTOR E AO PLAN TIC

A) Contribuiremos ao **plan lector** mediante a lectura do libro de texto (dixital), de textos achegados pola profesora, recomendaranse a lectura de libros que propoñemos neste apartado e o visionado de película e curtos. Solicitaremos o uso de fondos para a adquisición deste material que a día de hoxe non está dispoñible na nos Biblioteca.

■ Listaxe de libros de lectura recomendados:

Decidir a los 16. Juan J. López Martínez

Bajo el paraguas azul. Elena Martínez

Cuentos con corazón. Mati Morata

Ética para Amador. Fernando Sabater

Las furias. Jordi Sierra I Fabra

La buena suerte. Álex Rovira
Los caminos de la felicidad. G. Trespademe
La piel de la memoria. Jordi Sierra I Fabra
Campos de fresas. Jordi Sierra I Fabra
Los juegos del hambre. Suzanne Collins
Maldito karma. David Safier
El monje que vendió su Ferrari. R. Sharma
Divergente. Verónica Roth
El infierno de Marta. Pasqual Alapont
El niño con el pijama de rayas. J. Boyne
Cometas en el cielo. Khaled Hosseini
Rebelión en la granja. George Orwell
Política para Amador. Fernando Sabater
Ensayo sobre la ceguera. José Saramago

Criterios de avaliación:

- Realización de actividades de comprensión sobre os contidos lidos. Estas actividades, recollidas no caderno de actividades, corríxense cando se recollen este ao final da avaliación, e a nota computa no apartado de actividades que supón o 80% da nota da materia.

- No caso de películas e curtos, despois da proxección pasaremos ao alumnado un cuestionario sobre os mesmos, con varios tipos de preguntas:

- Preguntas referidas ao contido concreto da película para comprobar o grao de seguimento e comprensión da mesma.

- Preguntas nas que o alumno ten que relacionar o visto na película cos contidos tratados en clase ao longo do trimestre.

- Preguntas de ampliación nas que o alumno ten que buscar información sobre aspectos concretos que aparecen en película.

O cuestionario corríxirase e poñeráselle unha nota, computando esta en o apartado de actividades da segunda ou da terceira avaliación.

Os curtos que imos ir proxectando ao longo de cada bloque serán obxecto dunha análise e comentario en clase, dirixido polo profesor e onde os alumnos expresarán oralmente, e ocasionalmente por escrito, os seus puntos de vista dunha forma razoada e crítica.

■ **Listaxe de películas recomendadas aos alumnos e das que se seleccionarán dúas para proxectar en clase:**

Bullyng. Josecho San Mateo. España, 2009.

La llave de Sarah. Gilles Paquet-Brenner. Francia, 2010.

El último rey de Escocia. Kevin Macdonald, 2006.

Trash. Paul Morrissey, 1970.
Soy leyenda. Francis Lawrence, 2007.
Arde Mississippi. Alan Parker, 1988
Oriente es oriente. Damien O'Donnell, 1999
La lengua de las mariposas. José Luis Cuerda, 1999.
La vendedora de rosas. Víctor Gaviria, 1998.
Intocable. Olivier Nakache y Éric Toledano, 2011.
Flor del desierto. Sherry Hormann, 2009.
La isla. Michael Bay, 2005.
Desaparecido. Costa Gavras, 1982
La lista de Schindler. Steven Spielberg
Balseros. Carles Bosch, José María Domènech, 2002
Una mente maravillosa. Ron Howard, 2001
Camino a Guantánamo. Michael Winterbottom y Mat Whitecross, 2006
Cadena de favores. Mimi Leder, 2000
El milagro de Candeal. Fernando trueba, 2004.
La marcha del Emperador. Luc Jacquet, 2005
Las cartas de Alou. Montxo Armendáriz, 1990
La milla verde. F. Darabont, 1999
La noche de los lápices. Héctor Olivera, 1986
Soldados de Salamina. David Trueba, 2003
Mar adentro. Alejandro Amenábar, 2004
Flores de otro mundo. Iciar Bollaín, 1999
El gran dictador. Charles Chaplin, 1940
El pianista. Roman Polanski, 2002
En el nombre del padre. Jim Sheridan, 1993
Las dos caras de la verdad. Gregory Hoblit, 1996
Las mujeres de verdad tienen curvas. Patricia Cardoso, 2002
Solas. Benito Zambrano, 1999
Hotel Rwanda. Terry George, 2004
Diamante de sangre. Edward Zwick, 2006
Matar a un ruiseñor. Robert Mulligan, 1962
El señor de la guerra. Andrew Niccol, 2005
Banderas de nuestros padres. Clint Eastwood, 2006
Una verdad incómoda. Davis Guggenheim, 2006

B) Contribuiremos ao **plan TIC** mediante o uso do ordenador e da pizarra dixital para a proxección de cortos e películas. Unha vez vistas as películas o alumando debe traballar sobre un cuestionario que inclúe preguntas que lles esixen buscar información sobre cuestións relacionadas coa película e o que vimos na clase. Parte da información estará colgada en EDIXGAL e parte da información está en internet.

Usaremos tamén diferentes recursos didácticos multimedia que nos permitirán profundizar en diferentes contidos da materia.

8. PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN

8.1. AVALIACIÓN INICIAL.

Posto que esta materia comeza a impartirse durante este curso, a avaliación inicial centrarase máis ben en aspectos procedementais e de revisión de ideas preconcebidas sobre algúns temas relacionados coa materia. Para este propósito pasaremos aos alumnos un texto con preguntas para calibrar a súa capacidade de comprensión, síntese e manexo de vocabulario.

Así mesmo, ao comezo de cada bloque temático, exporemos aos alumnos unhas cuestións iniciais co mesmo propósito.

8.2. PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN CONTINUA.

Tal como despréndese dos apartados anteriores, en especial dos instrumentos de avaliación, o procedemento de avaliación que imos seguir durante o presente curso descansará en dous apartados: as **actividades** realizadas polo alumno en casa ou en clase e recollidas no caderno de actividades ou enviadas a través da aula Virtual e a **actitude**.

No referente ás **actividades**, revisarase periodicamente o caderno de actividades para levar un control do traballo dos alumnos. No caso de actividades que os alumnos teñan que realizar a través da aula Virtual, tanto no caso de suspensión de actividades lectivas presenciais, confinamento dalgún alumno ou porque así o decida o profesor nun determinado momento, farase un seguimento periódico das mesmas para comprobar se todos os alumnos están a seguir o plan de traballo establecido polo profesor. Isto servirá tamén como indicador para calcular a nota de actitude. Unha vez por trimestre, recollerase o caderno para proceder á súa avaliación e a nota resultante sumarase á nota das actividades realizadas a través da aula Virtual se este fóra o caso. Nas actividades aplicarase o acordo adoptado polo Centro en CCP para aplicar descontos na nota por deficiencias relativas ás normas de expresión.

A nota de **actitude** decidirse en función da observación directa do alumno en clase: atención, participación, esmero na realización das actividades..., e do seguimento do traballo na aula Virtual: esmero na realización de todas as actividades, realización das mesmas nos prazos establecidos,...

No caso de que un alumno suspendese unha avaliación deberá proceder a unha revisión das actividades entregadas ou, en caso de non entregalas proceder á súa entrega nos prazos propostos polo profesor. .

A nota final será a media aritmética das tres avaliacións. No caso de ter que proceder a un redondeo na nota terase en conta a evolución do alumno ao longo do curso.

8.3. PROCEDEMENTO DE AVALIACIÓN XUÑO.

Aqueles alumnos que non superen o curso na terceira avaliación poderán actividades de apoio e recuperación para superar a materia desde o 6 de xuño ata o 22 de xuño. Nas mesmas datas, os alumnos que superaron a materia poderán realizar actividades de reforzo e ampliación para poder mellorar a calificación na materia. Nesta convocatoria de xuño os alumnos deberán entregar unha batería de actividades propostas polo profesor e que se pasarán a cada alumno coas notas no mes de xuño ou se subirán directamente a EDIXGAL. A entrega destas actividades por parte do alumno realizarase na data e lugar establecidos polo Centro no calendario de probas de xuño, no caso de que sexa posible acudir fisicamente ao Centro. No caso de producirse un confinamento, o alumno entregará ditas actividades a través da aula Virtual, tendo como data tope a establecida no calendario de probas extraordinarias de xuño polo Centro. O profesor procederá a corrixir as devanditas actividades sobre 10 puntos, debendo obter unha puntuación igual ou superior a **4,5** para superar a materia.

8.4. PROCEDIMIENTO PARA O SEGUIMIENTO E AVALIACIÓN DAS MATERIAS PENDENTES.

Neste curso non hai alumnos que teñan esta materia pendente.

9. MEDIDAS DE ATENCIÓN Á DIVERSIDADES

As capacidades, motivacións e intereses dos nosos alumnos e alumnas son diferentes. Por esta razón, algúns deles poden requirir unha atención especial. Así pois, antes de decidir as medidas de atención á diversidade, é necesario solicitar información sobre aqueles aspectos que poden ser relevantes á hora de dar resposta ás necesidades do noso alumnado, como son:

- O número de alumnos e alumnas.
- As características físicas da aula.
- O funcionamento do grupo e a súa disciplina.
- Os desempeños competenciais prioritarios que hai que traballar no grupo.
- Disponibilidade de recursos, sobre todo no referente aos medios informáticos.
- Nivel académico e hábitos de estudo.
- Experiencias previas en tarefas e traballos colaborativos.
- Os casos de alumnos que teñan necesidades educativas especiais.

Avaliación inicial

É moi importante realizar unha avaliación previa coa que obter información achega do grupo e de cada un dos alumnos e alumnas. Esta avaliación inicial permite ao docente:

- Identificar aqueles casos que requiran un maior seguimento no seu proceso de aprendizaxe (alumnos con necesidades educativas especiais, altas capacidades...).

- Establecer o procedemento máis adecuado para realizar o seguimento do proceso de aprendizaxe do alumnado.
- Iniciar posibles adaptacións curriculares para aqueles casos que o requiran.
- Decidir que medidas organizativas adoptar: tipo de agrupamentos, localización de espazos, xestión do tempo, etc.
- Decidir o modo e os tempos nos que levar a cabo a avaliación do proceso de ensino-aprendizaxe.

Alumnos con necesidades específicas de apoio educativo (ACNEAE)

ACNEAE son as siglas que corresponden a alumnos con necesidades específicas de apoio educativo. A **LOMCE** define a este alumnado como aquel que require unha atención educativa diferente á ordinaria, por presentar necesidades educativas especiais, por dificultades específicas de aprendizaxe, TDAH, polas súas altas capacidades intelectuais, por incorporarse tarde ao sistema educativo, ou por condicións persoais ou historia escolar.

O seu currículo terá como referencia os contidos e criterios de avaliación do nivel no que se atopan. O **departamento didáctico** elaborará aquelas adecuacións curriculares acordes coas necesidades destes alumnos facilitando o acceso ao currículo e adaptando, no seu caso, a metodoloxía e os instrumentos de avaliación.

Estes alumnos contarán cun **Plan de traballo Individualizado** (PTI), unha vez que fosen identificados mediante avaliación psicopedagóxica polo correspondente orientador educativo do centro.

Niveis de atención á diversidade

A atención á diversidade debe converterse nun elemento definitorio da práctica docente e reflíctese en seis niveis:

- Atención á diversidade na programación de actividades.
- Atención á diversidade na metodoloxía.
- Organización do grupo ou aula.
- Atención á diversidade na avaliación.

a) Atención á diversidade na programación de actividades

É importante propoñer actividades de distinto tipo, xa que non todos os alumnos aprenden coas mesmas estratexias, coa mesma motivación, nin tan sequera coa mesma intensidade. Algunhas destas actividades poden ser:

- Actividades de repaso, reforzo e recuperación para os alumnos e alumnas que vaian máis atrasados.
- Actividades de ampliación e profundización para os máis avantaxados.
- Actividades nas que o alumno utilice diferentes estratexias (resolución de casos, debate, análise de datos, lectura e estudo de noticias e artigos de opinión...).

- Actividades de investigación que favorecen o traballo autónomo e permiten a cada alumno aplicar o ritmo e forma de traballo máis adecuados ás súas características.

- Atenderanse os intereses e motivacións persoais do alumno, permitindo que elixa entre distintos temas para a realización de traballos e proxectos de investigación.

b) Atención á diversidade na metodoloxía

A atención á diversidade tradúcese, metodolóxicamente, nun tratamento individualizado dos alumnos:

- Adaptarase os exemplos e casos prácticos á súa experiencia.
- Partirase do nivel de desenvolvemento dos alumnos e das súas ideas previas.
- Procurarase incrementar a súa motivación e curiosidade para cada un dos temas.
- Procurarase a participación de todos, creando un clima agradable e de respecto.
- Abordarase os contidos desde diversos puntos de vista e de distinta forma.

c) Organización do grupo ou aula

A disposición dos alumnos na aula dependerá da actividade que se estea realizando e, sobre todo, das características dos alumnos (nivel de motivación, dificultades de atención, problemas de audición ou visión, etc.). Concretamente, os alumnos con problemas de atención sentarán nas primeiras filas, así como os que teñan problemas de visión.

d) Atención á diversidade na avaliación

A avaliación personalizada, continua e integradora, facilita, en gran medida, a atención á diversidade dos alumnos, debido a que ten en conta o nivel de partida do mesmo, permite axustar e orientar o proceso de ensino e aprendizaxe ao progreso de cada alumno e tomar decisións adecuadas ás súas necesidades. Débense utilizar instrumentos diversos, xa que non todos os alumnos aprenden do mesmo xeito.

10. ACTIVIDADES COMPLEMENTARIAS E EXTRAESCOLARES

Non está prevista a realización de actividades complementarias ou extraescolares.

11. INDICADORES DE LOGRO PARA AVALIAR O PROCESO DE ENSINO E A PRÁCTICA DOCENTE

A valoración dos procesos de ensinanza e da práctica docente realizaranse de acordo coas seguintes directrices: despois de cada avaliación ou, a o menos, ao termo das avaliacións primeira e final de xuño, os profesores do noso Departamento levarán a cabo a avaliación do proceso de ensinanza-aprendizaxe cumprimentando o cuestionario adxunto. Ao termo da avaliación final, os resultados do cuestionario incluíranse na memoria final do Departamento.

O xefe do Departamento entregará ao equipo directivo unha valoración dos resultados deses cuestionarios usando como modelo o mesmo cuestionario. A partir destes resultados, deberanse modificar aqueles aspectos da práctica docente que fosen detectados como pouco axeitados ás características dos alumnos e ao contexto socioeconómico e cultural do centro.

Departamento encargado	Materia:	Profesor:						
AVALIACIÓN FINAL: Valora entre 1 e 4 (1=Mínimo e 4=Máximo) os seguintes indicadores:								
INDICADORES					1	2	3	4
61	Cumprimento da programación didáctica							
62	Informe aos alumnos dos criterios de avaliación e cualificación							
63	Informe aos alumnos dos coñecementos mínimos							
64	Selección dos contidos en función de cada grupo							
65	Programo as actividades según os contidos							
66	Programo as actividades según os distintos grupos							
67	Adopto estratexias metodolóxicas diversas atendendo á diversidade de mis alumnos							
68	As relacións dentro da aula son correctas							
69	Fomento a colaboración entre os alumnos por medio do traballo en grupo							
70	Facilito estratexias de aprendizaxe							
71	Propoño un plan de traballo antes de cada unidade							
72	Utilizo medios audiovisuais							
73	Utilizo medios informáticos							
74	Aplico os criterios de cualificación establecidos na programación							
75	Sigo o plan programado para o fomento da lectura							
76	Corrijo e explico os traballos e outras actividades							
77	Coordínome cos demais profesores do Departamento							
78	Informe do rendemento escolar dos meus alumnos							
79	Informe do comportamento dos meus alumnos							
80	Despois de valorar a aprendizaxe dos meus alumnos, presento no Departamento propostas de mellora							
SUXERENCIAS E PROPOSTAS DE MELLORA								

12. AVALIACIÓN DA PROGRAMACIÓN DIDÁCTICA

Dende o Departamento analizaranse e valoraranse os resultados obtidos polos alumnos ao final da terceira avaliación que quedarán reflectidos na memoria final. Nesta memoria incluiremos a valoración do Departamento sobre a idoneidade da metodoloxía empregada, así como os materiais curriculares e didácticos empregados. Tamén incluiremos as propostas de mellora sen esquecernos das que corresponden a organización e aproveitamento de recursos.

Concrétanse na seguinte táboa os aspectos indicados na lexislación a avaliar dentro do proceso de ensinanza-aprendizaxe que corresponde ao noso Departamento:

DEPARTAMENTO ENCARGADO	ANÁLISE E VALORACIÓN
a) A organización e aproveitamento dos recursos do centro.	
b) A aplicación dos criterios de avaliación da aprendizaxe.	
c) As medidas de reforzo e apoio empregadas.	
d) A idoneidade da metodoloxía, así como dos materiais curriculares e didácticos empregados.	
PROPOSTAS DE MELLORA	

13. ENSINO A DISTANCIA

En caso de ser preciso o ensino a distancia, este terá as mesmas unidades didácticas, temporalización, obxectivos, competencias clave así como estándares de aprendizaxe que non contemplan actividades a levar a cabo no laboratorio.

En canto á **metodoloxía**, colgarase na aula virtual do centro, para cada unha das unidades didácticas que o requiran: apuntamentos, boletíns de exercicios, actividades do libro de texto, enlaces a páxinas web e emprego de simulacións virtuais. As sesións serán impartidas por videoconferencia empregando as ferramentas que aporte a Consellaría de Educación.

No caso de haber alumnado que non poida seguir a ensinanza telemática, contactarase co equipo directivo para que este, á súa vez, contacte co concello a fin de que lle poidan enviar os apuntamentos, boletíns, etc.

Os **criterios de cualificación**, variarán tal e como se especificou no apartado correspondente.